

Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SĄJUNGOS SAVAITRAŠTIS

* 2013 m. rugsėjo 13 d. *

„Trakinių partizanų“ saskrydis

Rugsėjo 7–8 dienomis Lietuvos šaulių studentų korporacija „SAJA“ visus besidominčius istorija ir mylinčius tėvynę pakvietė į saskrydį „Trakinių partizanai 2013“, vykusį gražioje vietoje – Trakinių kaime, Kurklių seniūnijoje, Anykščių rajone, šalia Laisvės kovotojams skirtos memorialo ir atstatyto partizanų bunkerio.

Organizatoriai parengė įdomią ir turiningą pažintinę, kultūrinę, sportinę programą: knygų pristatymai, koncertai, filmų peržiūros, spektakliai, sporto varžybos, diskusijos. Šiu metų renginio pagrindinė tema – Lietuvos partizanų ištakos – Pirmosios Lietuvos Respublikos laikotarpis.

Kiekvienam atvykusiam į saskrydį suteikiamas partizaniškas slapyvardis, o stovyklavietėje vyrauja kariška tvarka. Išskirė pirmają saskrydžio dieną susirinkusieji pradėjo sportu: partizaniško orientavimosi varžybomis bei tradiciniu lietuvišku žaidimu – ritiniu, dar vadinamu ripka. Diskusijų erdvėje vyko susitikimai su žymiais politikos ir visuomenės veikėjais: Europos Parlamento nariais prof. Vytautas Landsbergis ir Radvile Morkūnaite-Mikulėnienė, disidentu Jonu Volungevičiumi, žurnalistu Virginijumi Savukynu. Visi rado kuo užsiminti kūrybinėse dirbtuvėse, galėjo išgirsti pristatymą apie Lietuvos kariuomenės misiją Afganistane bei dalyvauti dviejose premjerose: LGRTC išleistos knygos „Vycio apygardos vadas Danielius Vaitelis-Briedis“ bei režisieriaus Pauliaus Ignatiavičiaus spektaklio „Stirna“, kuriame pasakojama apie žmogaus siekį išsaugoti savo vertėbes ir kovą už Tėvynės laisvę. Spektaklis žiūrovams paliko itin ryškius įspūdžius ir paskatino dar ilgai netilusias diskusijas. Vakare stovyklos

Su saskrydžio dalyviais bendravo Europos Parlamento narys prof. Vytautas Landsbergis

Spektaklis „Stirna“ paliko didelį įspudį

Karinės rekonstrukcijos klubas „Grenadierius“ atliko partizanų mūšio inscenizaciją Vytauto Rakuno nuotr.

padangę sudrebino roko grupės ANBO dainos, skirtos legendiniam „Lituaniokos“ skrydžiui atminti.

Antrąją saskrydžio dieną vyko oficialus Lietuvos laisvės kovotojų pagerbimas senosiene Trakinių kaimo kapinaitėse, po kurio laukė diskusija su Lietuvos istorikais tema „Partizaninio karo ištakos: tarpukario Lietuvos valstybė ir visuomenė“. Parodomają programą atliko Krašto apsaugos savanorių pajęgū savanoriai, rikiuotės

Rasa DUOBAITĖ-BUMBULIENĖ

LPKTS 25 metų jubiliejų pasitinkant

Dar daug neatverstų istorijos puslapių

Itikslui. Tačiau buvo ir mažiau paliestų temų, užsigulėjusių problemų, tad teko tobulinti sąjungos veiklą.

– Kas labiausiai Jus jaudinoviskas ir dar anksčiau, nes su Atgimimo bangą atsivėrė daug kločių, kurie buvo slepiami nuo tautos ilgus sovietų okupacijos metus.

– Mane jaudinoviskas ir dar anksčiau, nes su Atgimimo bangą atsivėrė daug kločių, kurie buvo slepiami nuo tautos ilgus sovietų okupacijos metus.

– Su Atgimimu išsyk įsilieju į Sajūdžio veiklą ir vienu metu buvau Žemės ūkio projekavimo instituto Sajūdžio grupės Nr. 13 pirmininke.

Aplankėme Agailių bažnytėlę

Saulėtą rugpjūčio 22-osios rytą LPKTS Šiaulių filialo tarybos nariai susiruošėme į enciklopedijoje aprašytą bemaž tūkstančio hektarų ploto Kuršėnų urėdijos Agailių mišką, nes girdėjome ten, miškuose, esant bažnytėlę. Ir iš tikrujų – pačiame miško viduryje pamatėme boluojančią grakščią balto mūro bažnytėlę. Stebino su tvarkyta aplinka, ramybė. Tik paukšteliai skelbė, kad čia – jų viešpatija. Pravėrė bažnytėlės duris (jos niekuomet nerakinamos) pasijutome tarsi patekė į dangų – daug šviesos, papuoštas altorius, visur gėlės...

Manoma, jog medinė koplytėlė šioje vietoje atsiradusi dar baudžiavos laikais. Teigiama, jog bažnyčios pašonė-

je tekancių šaltinelių vanduo turis gydomųjų galiu. 1973 metais, Vilniuje paliepus, bažnytėlė, kryžiai aplink ją, šulinys buvo suliginti su žeme. 1990 metų vasara pastatyta dabartinė bažnyčia. Kuršėnų urėdija iki šiol prižiūri bažnytėlės aplinką, privažiavimo kelius. Bažnytėlėje kasmet vyksta Šeštinių atlaidai.

Aplankius Agailų bažnytėlę, ilgai neapleidžia mintys apie gėri, groži, apie dangų žemėje...

Grįždamis aplankėme Raseinių rajone Juozo Ivanauską pastatytą koplytstulpį išnykusiam Kaukėnų kaimui ir jo apylinkėse žuvusiems partizanams.

Valerija JOKUBAUSKIENĖ

Prie koplytstulpio Kaukėnų kaimui atminti Eduardo Manovo nuotr.

Ilgametė LPKTS tarybos ir valdybos narė, valdybos pirmmininko pavaduotoja Jūratė MARCINKЕVIČIENĖ į aktyvią sąjungos veiklą išitraukė 1994 metais. Organizacija jau turėjo stuburą – buvo įkurti skyriai, surakta sąjungos valdymo struktūra, pradėtos lankytis partizanų kovų vietas, rengiamos konferencijos, suvažiavimai, žmonės buriamai bendram

liepos 1 dieną, patvirtinus sąjungos politinių statusą, veiklos plotai akivaizdžiai padidėjo. LPKTS 1990 metais buvo daugiau nei 76 tūkstančiai narių, tad ir veiklos apimtys atitinkamai didėjo. Reikėjo visur suspėti, dalyvauti, pamatyti, patarti.

(keliamas į 2 psl.)

LPKTS 25 metų jubilieju pasitinkant

Dar daug neatverstų istorijos puslapių

(atkelta iš 1 psl.)

Vėliau, nuo LPKTS atsi-skyrus nemažai grupėi žmonių ir pastariesiems perėjus į Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių bendriją, darbu apimtys nesumažėjo, sumažėjo tik narių skaičius – tuomet į LPKTB perėjo iki 30 tūkstančių narių.

Kaip LPKTS valdybos pirmininko pavaduotoja dalyvauvau visur, kur buvau reikalinga: lankiau skyrius, gyvenau jūrūpesciai, darbo buvo daug.

– Be tiesioginių pareigų – pirmininko pavaduotojos – pradėjote lankytis Lietuvos ypatingajame archyve ir rinkti medžiagą apie 1940–1941 metų represijas, pasiryžote išaiškinti Lietuvos gyventojų genocido vykdytojus.

– I šią sritį panirau visa galva. Istorinė atmintis bus išsaugota ir su ju galės išsamiai susipažinti jaunoji karta tik tada, kai po kruopelytę išnarstyse kolaborantų, parisdavėlių, genocido vykdytojų niekšybes, jų juodus darbus. Tam pagaliau atsivérē galimybės. LPKTS Istorijos skyrius émesi šiu temų analizës. Viena jų – „1940–1941 metų Lietuvos gyventojų genocido organizatoriai ir vykdytojai“. Siostemosémiausi, nes esu 1941-ųjų tremtinė, net 21 metus praleidusi tremtyje, tad patį nuožmniausią genocidą patyrau pati.

– Kokiu bûdu siekête kaip galint išsamiau susipažinti su genocido padariniais bei jo vykdytojais, pasiryžote suteikti informacijos visiems, kas tuo domisi?

– Pasiryžau sédeti, kiek laiko tam reikës, Lietuvos ypatingajame archyve, nestikten galéjau rasti atsakymus į man rūpimus klausimus. Tad lankiausi tuose rūmuose ketverius, o gal bemaž ir penkeilius metus (po 1–2 dienas per savaitę). Naudojau archyve saugomomis baudžiamosiomis bylomis, LGRTC leidiniais, Mažaja tarybine enciklopedija (kur genocido vykdytojai įvardijami kaip sovietmečiu „nusipelne“ atsakingi vadovai su visais jiems suteiktais garbës varda).

Démesi kreipiau į teisia-mumius asmeninius duomenis, jų bausmës atlikimo vietas ir liki-mus. Kartu žyméjau pavardest bylose įvardintų NKVD–NKGB pareigūnų. Per tą laiką susipažinau su daugiau kaip 300 bylų, pavyko paviešinti nemažai genocido vykdytojų pa-vardžių. 1999 metais buvo išspaustintas dalinis jų sąrašas „Tremtinyje“. Suprantama, man pavyko iškapysti palygi-nus nedaug.

Rinkti medžiagą apie šias „personas“ nebuvo lengva. Juk visi žinome, kad daugelis

Aušra ŠUOPYTĖ

NKVD–NKGB vadovų ir ju parankinių vėliau dirbo admini-stracinių valdymo struktúrose, statistikos, kontrolės žinybose. Turiu faktų, kuriais galu disponuoti ir dabar – genocido vykdytojų sąrašuose yra: Lietuvos centrinio valstybinio archyvo mokslinis bendradarbaris Icikas Demba, LSSR centrinio valstybinio archyvo vyr. mokslinis bendradarbaris Grigorijus Faigelsonas, Archyvų skyriaus viršininkas (1957–1973) Eusejus Rozauskas. Jie sovietmečiu turėjo pilnā galimybę „aprašyti“ bylas. Po tremtinių, nuteistųjų sąrašais lengva ranka pasirašyavo Antanas Sniečkus, Mečislovas Gedvilas, Justas Paleckis ir kitū. Kas jie – tuometinės Lietuvos vadovai ar tautos išdavikai?

– Ar galima teigti, kad vi-sos archyvuose dûlančios bylos jau paviešintos?

– Aišku, ne! Daug bylų buvo „sutvarkyta“ pirmomis Lietuvos Neprikalusomybës atkûrimo valandomis ir dar žymiai anksčiau. Jos išgabentos toli iš Lietuvos. Kaip Liustracijos komisijos narë, jaučiu ir žinau, kad nemažai buvusių mûsų tautos išdavikų, meistriškai užsimaskavusių, stebi mûsų valstybës gyvenimą, ir retsykiai kyšteli pagalius į mûsų ratus. Tačiau nemažai genocido vykdytojų pavardžių nuskambėjo 2000 metais Vilniuje antikomunistiniame kongrese ir tribunolo procese, kai buvo surengtas komunizmo teismas.

– Ir šiandien dar galima rasti neatverstų puslapių bylose, kurios saugomas LYA?

– Galima. Tam reikia pasiryžimo, sakyčiau, pasižen-timo. Esu dékinga Antanui Lukšai, kuris man sudaré sâlygas lankytis Lietuvos ypatingajame archyve ir po kruopelytę rinkti informaciją. Susipažinusi su tremtinių ir politinių kalinių bylomis labai gerai supratau tautos naikini-mo schemą.

Kaip Liustracijos komisijos narë, palinkéciau savo tau-teiciams budrumo, įžvalgumo ir politinës nuovokos.

– Dėkoju už pokalbi.

Aušra ŠUOPYTË

LPKTS valdybos ir tarybos posédžiuose

Rugsėjo 7 dieną Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos bûstinéje įvyko LPKTS valdybos ir tarybos posédžiai.

Valdybos posédysje buvo aptartas pasirengimas 25-mečio šventei. Valdybos pirminkas Edvardas Strončikas informavo, kad spalio 12 dieną 9 valandą Kauno Šv. Antano Paduviečio bažnyčioje (Radvilénų pl. 11) arkivyskupas Sigitas Tamkevičius ir bažnyčios kunigai aukos šv. Mišias.

Atvažiavusieji į šventę automobilius galës pasistatyti aikštėje ir S. Dariaus ir S. Girėno paminklo (šalia sporto halës), iškart užvažiavę ant Parodos kalno.

Kauno sporto haléje veiks LPKTS knygynelis, bus galima užsiprenumeruoti „Tremtini“, veiks kavinukës, budës medikai.

Šventés scenarijų prista-tęs Vilius Kaminskas priminė, kad renginys prasidës 11 valandą, nuo 10 valandos šventés dalyviai rinksis Kauno sporto haléje. Renginjves aktoriai, buvë tremtiniai Dalia Jankauskaité ir Petras Venslovas. Véliavos bus jnešamos iš abiejų scenos pusių. Po oficialios ižanginës dalies – Vaidoto Digimo sukurto dokumentinio filmo apie LPKTS pristatymas. Po svečių sveiki-nimų ir pranešimų buvusiems LPKTS vadovams Baluiui Gaujuskui ir Antanui Lukšai bus įteiktos LPKTS Garbës pirmininko regalias. Šventiniae koncerte skambës an-samblis „Lietuva“ ir buvusių tremtinių ir politinių kalinių jungtinio choro atliekamos dainos. Šventę planuojama baigt i 15 valandą.

LPKTS 25-mečio proga leidžiamos dvi knygos: „Lai-ko atodangu“ 2-oji dalis ir LPKTS išplatintų pareiškimų ir rezoliucijų rinkinys. Pasta-rojo leidinio ir jubiliejui skirta lankstinuko leidybä finansuoją Europos Parlamento narę Radvilę Morkūnaitę–Mikulénienę.

Aptartas kvietinių svečių sąrašas. Konstatuota, kad pa-rengiamieji darbai vyksta sklandžiai.

Posédysje pristatyta ir ap-tarta pirmojo pusmečio LPKTS finansinë sąmata.

Nutarta žymeniu „Už nuopelnus Lietuvai“ apdova-noti šiuos Klaipédos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos narius: 2-ojo laipsnio – Eleną Akmenskiënę, Elena Bendikiënę, Jadvygą Karalienę,

Stasę Milašienę, Vytautą Sainkauską, Bronią Vaicių; 3-iojo – Virginiją Kupšienę, Vandą Masiliauskię, Joną Mi-lierių. LPKTS Kauno filialo narius: 1-ojo laipsnio – Vidą Mariją Čigriejenę ir Ariman-tą Dumčiū, 3-iojo – Valeriją Maleckienę, Junelę Purienę, Genovaitę Jevdokimovą, Irene Gražiną Digrinę. LPKTS Varėnos filialo narius: Jadvygą Urbelionytę-Akulavičienę ir Mariją Urbelionytę-Maci-dulskienę. Taip pat nutarta apdovanoti LPKTS Šiaulių apskrities koordinatorių Al-girdą Šapoką 1-ojo laipsnio žymeniu „Už nuopelnus Lie-tuvai“.

Valdybos narë, LPKTS Šiaulių filialo atstovė Loreta Kalnikaité informavo, kad Šiaulių filialas, bendradarbiau-damas su viedos urėdija, atsta-të Šilų žeminię ir rugsėjo 21 dieną ji bus šventinama, visus pakvieté dalyvauti iškilmëse.

Kitą valdybos posédį numatyta surengti spalio 5 dieną.

* * *

Tarybos posédij vedé LPKTS tarybos pirmininkas dr. Gvidas Rutkauskas. Posé-dis tradiciškai pradëtas „Tau-tiška giesme“. Darbotvarké, reglamentas, balsų skaičiavimo komisija patvirtinti bendru sutarimu.

Apžvelgti šalies politines aktualijas pakvieti posédysje viešę LR Seimo nariai. Prof. Arimantas Dumčius, pristatęs savo darbus Seimo Pasipriešinimo okupaci-niams režimams dalyvių ir nuo okupacijų nukentëjusių asmenų teisių ir reikalų komi-sijoje, pasidžiaugė LPKTS organizuojamais renginiais.

Donatas Jankauskas paly-gino buvusių ir dabartinių val-dančių darbo metodus, at-saké į gausius susirinkusių klausimus.

Vincè Vaidevuté Marg-evičienė patvirtino, jog nuo 2014 metų sausio 1 dienos valstybinës nukentëjusių asmenų pensijos gržta į pra-dinį dydį – 200 litų, bei primi-nę, jog artéja Europos Parla-mento ir Prezidento rinkimai, ir palinkéjo renkantis nepasi-klysti.

LPKTS pirmininkas dr. Povilas Jakučionis pakvieté kuo gausiau dalyvauti spalio 12 dieną Kauno sporto haléje įvyksiantime jubiliejinia-me suvažiavime.

LPKTS valdybos pirminkas Edvardas Strončikas priminé filialų pirmininkams, kad jau metas planuoti ate-

nančių metų darbus ir rašyti finansavimo projektus, nes tai vienintelis keliais gauti lë-šu. Jis taip pat parengë filialų „Tremtini“ prenumeratos procentinę analizę ir paragino LPKTS narius gausiau pre-numeruoti savaitraštį.

Aptariant rugpjūčio 2–3 dienomis Ariogaloje vykusį saskrydį „Su Lietuva širdy“ prieita prie išvadų, jog reikia daugiau mikroautobusų po renginio žmonëms užkilti į kalnų ir suoli slényje, trum-pinti choristų buvimą sauléje, parengti buvusiems tremti-niams priimtines muzikinę programą, reguliuoti pésčio-mis kylančiųjų į kalnų eismą ir įrengti turéklus.

Filialų pirmininkams pa-teikta informacija apie arté-jančius renginius: rugsėjo 14 dieną įvyksiantį žygį „Didžiosios Kovos apygardos partizanų takais“, kuris prasidës Kaišiadoryse, o baigsis Rumšiskëse (daugiau informacijos – 11 psl.), ir LPKTS 25-mečio jubiliejinį suvažiavimą, vyksiantį spa-lio 12 dieną Kauno sporto haléje. Filialai, dar neatsiuntë informacijos apie dalyvau-vusiuosius pirmajame suvažiavime (1988 metais), pa-prašyti tai padaryti kiek įma-noma greičiau, kad bûtu galima planuoti šventę.

LPKTS jau kuris laikas netyla kalbos dël susijungimo su Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių bendrija (LPKTB). Filialų pirmininkai pakvieti išsakyti savo ir filialo narių nuomonę. Po pasisakymu vyko preliminarus pozicijos išreiškimo balsavimas, kurio metu paaiškéjo, jog di-džioji dauguma tam pritaria, tik vienas tarybos narys bal-savo prieš, du – susilaikë.

Diskusijų metu varéniškis V. Kazulionis apgailestavo, jog jo iniciatyva rinkti parašus dël žalos atlyginimo nepavy-ko, nes filialai tai daré itin van-giai ir tik septyni laiku prista-té anketas.

Druskininkų filialo pir-mininkas ir Tremties ir rezis-tencijos muziejaus vadovas G. Kazlauskas apgailestavo dël valdžios neveiklumo sprę-džiant muziejų problemas, ta-ciau pasidžiaugė bendravimu su jaunaja politikų karta, ku-riai ne vis vien, – Europos Par-liamento narës R. Morkūnai-tës-Mikulénienës ir Seimo nario L. Kazlavicko dëka rei-kalai juda į priekį.

Jolita NAVICKIENË,
Rasa DUOBAITÉ-BUMBULIENË

Ivykiai, komentarai

Kolaboranto dilema – ką padaryti, kad ir vilkas būtų sotus, ir avis sveika?

Kai anuometinio premjero Andriaus Kubiliaus Vyriausybė dėjo visas pastangas, kad plėškiška „Gazprom“ ir už jo stovinčio Kremliaus diriguojama duju kainų politika būtų sutramdyta, jai oponuojanti socialdemokratų partija porino tautai, jog Lietuva už dujas moka brangiausiai Europos Sąjungoje todėl, kad, matot, „A. Kubilius nemoka derėtis“... Gaila, kad tada žmonėms neužteko nuovokos (nes per mažai dėmesio valdančioji dauguma skyreviešiems ryšiams) patikėti elementaria tiesa – už dujas Lietuva moka brangiausiai todėl, kad 2004 metais A. M. Brazauskas „Gazprom“ pusvelčiu pardavė „Lietuvos dujas“ ir kad socdemų Vyriausybė sudarė ilgalaike duju pirkimo sutartį. A. Kubilius vyriausybės pastangos sutramdyti „Gazprom“ tarptautiniu mastu buvo sėkminges – ES palaikė Trečiojo energetikos paketo planą, tarptautinis Stokholmo arbitražas neatmetė Lietuvos pretenzijų dėl monopolininko „Gazprom“ savivalės. Tiesa, skleidžiamas melas, kad dėl aukštu duju kainų kaltas Kubilius, pasiekė rinkėjų ausis ir juo buvo patikėta. Valdžion grįžo socdemai. Ko gero, su jais grįžo ir „Gazromo“ viltis vėl sugriebti už gerklės iš jo gniaužtų beištrūkstančią Lietuvą.

Dar gerokai iki derybų opozicijoje dirbanti TS-LKD pareiškė pagrįstus nuogąstavimus, kad valdančioji dauguma, prisdengdama tariamomis Rusijos duju milžino nuolaidomis, „Gazprom“ gali užleisti visas Lietuvos iškovotas

pozicijas. Be to, ir vadinamosios nuolaidos, kurių galima tikėtis iš „Gazprom“, 2015 metais pasibaigus pragaištinių ilgalaikei duju pirkimo sutarciai, iš tiesų nebūtų nuolaidos – rinkoje apskritai kritus duju kainoms tai būtų natūralus rezultatas, o dėl statomo suskystintų duju terminalo atsirastu reali galimybė nusipirkti pigesnių duju. Taigi susitikimo arba derybų laukta su tam tikru nerimu. Deja, dabar, kai pirmasis susitikimas jau įvyko, to nerimo né kiek ne mažiau...

Praeiusi penktadienį Lietuvą atvyko „Gazprom“ vadovas Aleksejus Mileris. I susitikimą su premjeru A. Butkevičiumi jis gerokai vėlavojuk reikia parodyti, kas čia vadovauna paradui, kasyra svarbus, o kas atlieka liokajaus vaidmenį! Po susitikimo A. Mileris kalbėjo: „Derybos vyko konstruktyviai, mes aptarėme visas mūsų bendradarbiavimo kryptis gamtinių duju segmente. Lietuva yra mūsų partneris ir tranzitui, ir į Lietuvą tiekiame dujas, tad visais šiais klausimais vyko pasikeitimasis nuomonėmis... Siandien mes fiksuojamė, kad tarp „Gazprom“ ir Lietuvos Vyriausybės yra galimi kompleksiniai susitarimai vienos bendradarbiavimo kryptimis, mes dirbame su šiuo scenarijumi ir siandien derybų metu buvo pasiekta esminis progresas. Prieiks dar tam tikro laiko deryboms baigtis... Žinoma, Lietuvos vartotojams pats įdomiausias ir svarbiausias klausimas yra „Gazprom“ tiekiamų duju kainų lygis, todėl aš noriu pa-

sakyti, kad kompleksinio susitarimo visomis bendradarbiavimo kryptimis kontekste, mes kalbame apie esminį kainu sumažinimą Lietuvos vartotojams...“

Premjeras A. Butkevičius apie įvykuši susitikimą, atrodė, neturėjo ką pasakyti – anot jo, nėra ką pateikti nei apie rezultatus, nei apie pasirašytus dokumentus. Bet kaip tada suprasti jo žodžius, kad beliko laukti raštiškų „Gazprom“ pageidavimų ir pasiūlymų, o tada nuspresti, kuriuos iš jų tenkinti – vadinas, kažkas buvo sutarta? Ypač nerimą kelia A. Butkevičiaus atsakymas į žurnalistų klausimą dėl tarptautinio Stokholmo arbitražo – paklaustas, ar buvo kalbama apie Lietuvos ieškinio atsiémimą, premjeras atsakė, jog „visi klausimai yra diskusiniai“!

Kokios dar gali būti diskusijos tada, kai tarptautinis arbitražas pripažino, jog „Gazprom“ Lietuvos atžvilgiu elgesi neteisėtai, kai žinome, kad ir kitos „Gazprom“ engtos šalys kreipesi į Stokholmo arbitražą ir šiam teksumokėti milžiniškas baudas už nepagrįstai dideles duju kainas. O kalbos apie 20 procentų sumažintas kainas būtų visiškas absurdas – juk maždaug tiek krenta duju kainos pasaulinėje rinkoje, tai kur čia „Gazprom“ nuopelnas?

Todėl suprantama, kodėl apie šį susitikimą turėjo ką pasakyti Lietuvos Respublikos Prezidentė Dalia Grybauskaitė: „Aš manau, kad „Gazprom“ jau seniai turėjo mums sumažinti kainą ir nebe reikalo ankstesnė Vyriausy-

bė kreipėsi į tarptautinį arbitražą su penkiu milijardu ieškiniu. „Gazprom“ puikiai žino, kad pralaimės bylą Lietuvai, nes jau porą tokių bylų Europoje pralaimėjo, todėl atskubėjo neva pasiūlyti mažesnes kainas. Mes jas ir taip gausime vien todėl, kad statome SGD terminalą, kuris pradės veikti po metų, todėl, kad laimėsime arbitražo bylą, todėl, kad Europos Komisija ruošiasi spalio mėnesį taip pat iškelti baudos ieškinį „Gazprom“ už monopolinę elgseną Europoje. Taigi tikrai manau, kad „Gazprom“ tai turėjo padaryti daug, daug anksciau“.

Valstybės Prezidentės pozicija dėl ilgalaike duju tiekimo sutarties su „Gazprom“ irgi vienareikšmė: „Tai apsuninkintų ir trukdytų mūsų terminalo veiklai, nes tradiciniai santykiai ir pasiūla, kokią siūlydavo anksčiau „Gazprom“, – tai surišti rankas valstybei su kiekiais ir, jeigu perki mažiau, moki baudas. Manymiu, kad tai tikrai labai nenaudinga, ypač vidutinės ir ilgalaike perspektyvos prasme“. Trumpai tariant, Prezidentė nemato reikalo priimti paveiklą „Gazprom“ „dovaną“.

Prezidentės D. Grybauskaitės nuostatai socdemų patakūnai, save vadinantys „neprilausomais politikos apžvalgininkais“, netrukus pavaudinti „populiarumo siekiu prieš artėjančius Prezidento rinkimus“, bet populiarumo siekis čia niekuo dėtas – Prezidentė yra atsakinga už valstybės saugumą (energetinis saugumas šiandien yra esminė valstybės saugumo ir ne-

prilausomybės dalis), todėl ji neleis, kad Lietuvai vėl būtų užmauta kilpa ant kaklo.

Priminsime, kad A. Butkevičius anksčiau tvirtino, jog Lietuva derybose dėl duju kainos nedarys jokių nuolaidų nei dėl Trečiojo energetikos paketo, nei dėl ieškinio Stokholmo arbitraže, nei dėl ilgalaike duju tiekimo sutarties, ir kad tikisi pasiekti bent penktadaliu mažesnę duju kainą. Na, kad šiuo žmogumi tikėti negalima, žino ne tik mūsų piliečiai, bet ir užsienis, deja, šiuo atveju neapleidžia nuojauta, kad „Gazprom“ žino daugiau ir mūsų premjero poza jiems neimponuoja. Todėl kyla klausimas, kodėl socialdemokratai visaip suka uodegą, nepasakydami „Gazprom“, kad derėtis nėra dėl ko, kad rinka ir tarptautinis Stokholmo arbitražas beveik atsakė į visus klausimus? Ir kodėl Lietuvai vaidinamas „derybų“ farsas? Nenorom kyla asociacijos su Lietuvos komunistų partija – sovietų durtuvų remiama ji atėjo į valdžią, kolaboravo su okupantais, engė ir terorizavo savo tautą. Trumpai tariant, atidirbinėjo. Tad gal ir dabar yra kažkokiu skolu, galbūt ne tiesiogiai „Gazprom“, bet už jo nugaros stovinčiam Kremliai? Būtų labai blogai, jeigu šito nepastebėtų Lietuvos žmonės, šiomis dienomis paskendę krepšinio batalijose. Todėl, krepšinio kalba kalbant, neįmanoma suprasti, kodėl keliolikos taškų skirtumu laimint varžybas staiga leidžiamą varžovams netrukdomai atsistoti ties tritaškių metimo linija ir netrukdomai mėtyti tritaškius? Yra tokis terminas – „nupirktos rungtynės“. Kas norėtų tokio rezultato Lietuvai?

Gintaras MARKEVIČIUS

Maskvos mero rinkimų farsas pagal Putino scenarijų

Rugpjūto 8 dieną Maskvoje vyko mero rinkimai, kuriuose dalyvavo šeši pretendentai į šį nepaprastai svarbū postą. Tačiau realūs kandidatai buvo du: dabartinis meras Sergejus Sobianinas ir opozicionierius Aleksejus Navalnas. Bet dar tiksliau būtų sakyti, kad kandidatas buvo vienas – S. Sobianinas, mat jis yra „Putino žmogus“, o dabartiniu Kremliaus kritikas A. Navalnas, pasak vieno „Vieningosios Rusijos“ veikėjo, tebuvo nesusipratimas. Būtent tokia opinija buvo „stumiamama“ iki rinkimu, ją palaikė televizijos kanalai, ignoruojantys A. Navalną ir nuolat rodantys, koks šaukus yra S. Sobianinas.

Pasibaigus balsavimui ir

suskaičiavus balsus buvo paskelbta, kad „tikrasis pretendentas“ S. Sobianinas su rinko 51,37 procento balsų, o A. Navalnas – 27,24 procento balsų. Tai reiškia, kad rinkimai pasibaigė, antro turto neprireiks. Ar reikėjo tikėtis kitokio rezultato? Be abejo, ne – juk S. Sobianinas trejus metus vadovavo prezidento V. Putino administracijai, po to porą metų vadovavo V. Putino vyriausybės aparatui, paskui (negi be Putino pritarimo?) prezidentas A. Medvedevas jį pasiūlė į Maskvos mero postą ir gavo Dūmos palaiminimą. Dabar, tapęs sostinės meru, bus politinė figūra, lojali V. Putiniui, kuriam nereikės bijoti tradičių potencialaus konkuren-

ento (kokiu dažniausiai tapdavo Maskvos vadovas) per artimiausius Rusijos prezidento rinkimus. Čia pat galiama rasti atsakymą, kodėl Putinas leido dalyvauti rinkimuose A. Navalnui, kurį ką tik norėjo palikti užgrotų penkeriems metams: tai gudrus farsas, siekiant parodyti pasauliui, kad V. Putinas nesiekia politinio susidorojimo su savo kritikais ir kad pripažinta demokratinius rinkimus, o jo remiamo kandidato pergalė dar reikštų ir netiesioginį visuomenės pritarimą jam pāčiam. Ką gi – farsas pavyko, tačiau A. Navalnas nesutinka pasiduoti, juolab tam yra pagrindo – nuo 2000 metų jokia Kremliai oponuojanti politinė jėga nėra surinkusi tiek daug balsų, kaip šikart, o tie menki 1,37 procento, lėmę, kad nebūtų antrojo rinkimų turo, buvo surinkti abejotiniais būdais. Ko gero, A. Navalnas puikiai supranta, kad situacijos nepakeis, tačiau protestuodamas prieš oficialiai skelbiamus rinkimų rezultatus jis renka populiarumo balus ir grindžia politinės kovos kelius ateicių. Beje, tie rezultatai tikrai įdomūs, tiksliau – jų skaičiavimas. Kaip teigia A. Navalno rinkimų štabas, kai buvo suskaičiuota per 76 procentai balsavimo protokolų, staiga buvo nuspresta perskaičiuoti balsus, tik ši kartą išsprausius stebėtojus ir valdžiai nelojalius komisijų narius! Dar didesnį ištarimą sukėlė nenormaliai

didelis balsavusiųjų namuose skaičius, kuris ir nulėmė rezultatą S. Sobianino naudai.

Kuo baigsis A. Navalno protestas, nežinia. Galima tik paspėlioti, ar Putiniui nekilis noras gražinti galimą konkurentą į kalėjimą, kurio dabartinio Kremliaus kritikui jau teko paragauti. Pretekstą galima rasti be vargo – pavyzdžiu, dėl protestomitingo organizavimo Balotnajos aikštėje.

Galbūt mums, lietuviams, nėra jokio skirtumo, kas valdys Maskvą, tačiau tai dar kartą parodo, kad Rusijoje demokratiski rinkimai tėra mitas. Ir ne tik demokratiniai rinkimai – demokratija Rusijoje apskritai virsta mitu, kai tik paliečia Putino režimą.

Gintaras MARKEVIČIUS

Pagrindiniai naujojo politinio sezono bruožai

Rugsėjis – mėnuo, kada paskutiniųjų atostogautojų išsispuria iš patogios vasarinės avalynės, ateinantiems šiltiesiems sezonomams deda į gilesnes spintų lentynas lengvuosiui vasaros drabuželius ir vėl rengiasi pareigos ir atsakomybės uniformas. Ši tendencija liečia ne tik moksleivius, biudžetinių įstaigų darbuotojus, bet ir politinės arenos veikėjus. Pailsėjusi visuomenė galiausiai susirinko į savo darbo vietas, televizijos pradėjo naujų programų sezonus, o rugsėjo 10 dieną ir Lietuvos Respublikos Seimas susirinko į naują – rudens sesiją.

Tiesa, nors po atostogų į darbus renkamasi su nauja energija ir naujais užmojais, politinis sezona prasidėjo vangokai. Ši vangumo estafetė nesusiusi su mūsų kasdieniu gyvenimu. Ji užprogramuota dar nuo pernai įvykusiu rinkimų, kai tikroms valstybės pertvarkoms žalią švesą uždegusioms dešiniosioms politinėms jėgomis rinkėjai nesuteikė pakankamo mandatų skaičiaus tautos atstovybėje, Seime, geriau pasirinkdamai ramią ir jaudinančią naujovių nebrukančią politikos kairiają.

„Naujasis politinis sezona – nieko naujo: jokių naujų idėjų, jokių naujų darbų. Galime laukti tik naujų nusikalbėjimų apie valstybės skolą ir pañiai. Kuo toliau, tuo labiau ne nauji darbai, o koalicijos vidaus erzelis bus tai, kas dominuos šios koalicijos darbe“, – taip naujojo politinio sezono pradžią spaudos konferencijoje Seime apibūdino buvęs Ministras pirmininkas ir TS-LKD partijos lyderis Andrius Kubilius.

„Kai nėra savo darbų ir idėjų, tai natūraliai didžiausias dėmesys skiriamas niekaip nesibaigiančiam aiškinimui, kokie tarimai blogi buvo konservatorių darbai ir patys konservatoriai, – ir mokyklas sugriovėm, ir su „Gazprom“ susipykom, ir valstybę per mažai praskolinom. Kartais atro-

do, kad premjeras vis dar galvoja, kad jis yra opozicijos konservatoriams lyderis, o ne Vyriausybės lyderis. Lyderystės stoka yra pagrindinis šios koalicijos ir ateinančio politinio sezono bruožas. Deja, tokio deficitu opozicija niekaip negali užpildyti“, – aiškino A.Kubilius.

Iš tiesų, tiek opozicija, tiek šalies Prezidentė Dalia Grybauskaitė vi daus gyvenime neįžvelgia jokių naujų iniciatyvų. Iš oficialių pranešimų matyti, kad valstybės vadovė ir atsakingi politikai deda pastangas tik išsaugoti tai, kas buvo pradėta, neleisti valstybei smukti, trypčiojant vietoj ir nieko nedarant, kai tuo tarpu gyvenimas, atsiprašant, atsiliekančių nelaukia.

Opozicija, nors ir mėgindama išlaikyti moralinių aukštumų lygyje viešajam gyvenimui ir vidaus politikai iškelia kartelę, pirmuoju savo darbu Seimo rudens sesijoje mato Seimo pirminkinko pavaduotojo Vytauto Gapšio, nuteisto Darbo partijos juodosios buhalterijos byloje, klausimą.

Šis jaunas politikas, labai panašus į V.Uspaskicho marionetę, nepaisydamas savo teistumo, kuris esą dar neįsitemėjo, nė neketina atsisakyti Seimo vicepirmininko pareigų. Ne pirmas kartas Lietuvoje, kai susikompromitavę politikai matuoja kiaulės akis ir spauna įviešąjā moralę, etikos normas ir padorumą. Vis garsiau kalbant apie jo asmenybės neatitinkimą aukštoms pareigoms Seime (beje, nuo jo priklauso Seimo darbotvarė, kokiais klausimus Seimas svarstys artimiausiu metu ir vėliau), šis jaunuolis pareiškė reikalausiantis Seimo pirminkinko pareigų. Nors jas dabar eina jo paties bendrapartietis. Pakviestas į Lietuvos televizijos laidą, jis nėjo į jokias diskusijas ir reikalavo daugiau nei 1,5 simto tomų (!) Darbo partijos bylu aptarinėti viešai televizijoje, visų šalių gyventojų akivaizdoje, siekiant

įrodyti, koks jis nekaltas. Pasiklausius tokios pasaulio bamba save įsivaizduojančio politikučio kalbos, iš karto pasidaro aišku, kad visus jo svaičiujimus apie dar aukštesnius postus Seime gimdo tik primityvi savigyna.

Opozicija su TS-LKD frakcija priešaky supranta tokio darbiečių vaduko nereikšmingumą ir gręžiasi į tirkruosis valdančiosios koalicijos atstovus – socialdemokratus. V.Gapšio klausimą A.Kubilius spaudos konferencijoje Seime pavadino išbandymu, kuris turėtų parodyti, „iek žemai yra nusileidęs socialdemokratų politinės kultūros standartas ir kaip giliai socialdemokratai leidžia diskredituoti valstybę“.

„V.Gapšio pastarųjų savaičių desideratiškas elgesys, vaizduojant bravūrišką elgesį, reikalaujant sau Seimo pirminkinko posto, akivaizdžiai rodo, kad mūsų prognozės, jog šitos koalicijos pagrindinis darbas bus tarpusavio santykų aiškinimasis Darbo partijos bylos kontekste, išspilido visiškai. Socialdemokratai, elgdomies ryžtingai, nieko neprarastų, nes Darbo partija tikrai yra ne tokia partija, kuri, praradusi Seimo pirminkinko pirmojo pavaduotojo postą, nutartų palikti koaliciją. Tikiuosi, kad rytoj nepasitikėjimo V.Gapšiu tekštą su Seimo nariu parašais galėsime įteikti Seimo pirminkinkui Vydui Gedvilui. Jeigu V.Gapšys, būdamas Darbo partijos lyderis, ir toliau tės kalbas, kad jis ruošiasi užimti Seimo pirminkinko kėdę, neišvengiamai teks siūlyti V.Gedvilui pasitikrinti Seimo daugumos pasitikėjimą“, – sakė A.Kubilius.

Vis tik letargiška ramybė, apėmusi visuomenę po paskutiniųjų Seimo rinkimų, kai valdžios vairas iš veiklių reformatų dešiniukų buvo atimtas ir perduotas lėtaeigiams (jei jie iš viso kur nors eina) kairiesiems, turi ir kitą priežastį. Tai Konstitucinio Teismo išaiškinimas, verčiantis valdžią

grąžinti per krizę sumažintus biudžetininkų atlyginimus ir juos kompenzuoti. Dabar daugybė žmonių Lietuvoje gyvena augšiančiu atlyginimui ir finansinių praradimų susigrąžinimo viltimi. Tačiau ir čia teisybės – mažai.

„Svarbiausias klausimas – kas pirmieji pajus atsigavimą po krizės: ministrai, Konstitucinio Teismo ir Seimo nariai ar ciliniai mokytojai, poloninkai ir valstybės tarnautojai? Atrodo, kad valdžia renkasi lengviausia kelią – nieko nedaryti, o tai reiškia, kad daug uždirbantiems teisėjams ir ministrams atlyginimų koeficientai automatiškai grįž 100 procentų į lygi iki križės arba nuo spalio 1 dienos, arba vėliausiai – nuo sausio 1 dienos. Taip elgiantis tokiam automatiniam didžiųjų algų padidėjimui bus sunaudoti visi kitų metų biudžete algų atkūrimui numatomai 200 milijonų litų, ir mažai uždirbantiems bent šioks tok satlyginimų padidinimas, didinant bazinę algą, bus neįmanomas“, – samprotavo A.Kubilius.

Jis siūlė išeiti, kaip nepažeidžiant Konstitucinio Teismo išdėstytos doktrinos kitaip metais didelių atlyginimų sumažintus koeficientus atkurti negriaunant valstybės planų įsivesti eurą. Tam tereikėtų atlyginimus atkurti ne 100 procentų, bet, pavyzdžiui, 30 procentų.

„Tokiu atveju liktų lėšų ir bazinei algai didinti, taip pasirūpinant ir mažus atlyginimus gaunantčiais valstybės tarnautojais. Bet tam reikia, kad Vyriausybė energingai dirbtų ir jau iki spalio 1 dienos pateiktų reikalangus įstatymų projektus, kuriuose būtų numatyta tokis laipsniškas koeficientų atkūrimas. Kitu atveju turėsime traktuoti, kad šiai Vyriausybei labiau rūpi, kaip greičiau pasididinti savo atlyginimus ir visai nerūpi mažai uždirbančiųjų atlyginimai“, – aiškinobuvęs Ministras pirmininkas A.Kubilius.

Ingrida VĖGELEYTĖ

Odė tautos vedliams

teko balsuoti už „geradarius“. Balsavome visi – 99,9 procento gyventojų! Neaišku, kas tie 0,1 procento nebalansavusiu, galbūt tie, kurie sakė: „Kas balsuos, tas nealsuos“.

Tada niekas netikėjo, kad grius garsioji Berlyno siena. Jį griuvo net sudrebindama Kremliaus pamatus. O kai kam užmynė nuospaudą. Na, o mūsų „liaudies tarnai“ išvis nesutriko – viešai atsipalaikavo nuo Kremliaus, pasiskelbę lietuviškais komunistais, pasibalnojo arklį, anksčiau vadinamą Vytiimi, mojuodami Sąjūdžio vėliava, įrisnojo į tautos parlamentą – Aukščiausiąją Tarybą. Patogiai susėdė minkštose kėdėse, ištiesė prie Sąjūdžio židinio pavargusias kojas pasišildyti.

Kita rūpestj dar lengviau įveikė. Komunistų partijai sugalvojo nauja, artimesnį liaudžiai pavadinimą – pasidare demokratais „darbiečiais“, pažerdami krūvą naujų pažadų: sotų, gerų ir linksmą gyvenimą, jeigu tauta

jiems patikės valstybės valdymo vadeles. Neatsispyrė žmonių širdys pažadams. Žemai nusilenkė tauta, prašyti prasė naujai išrinktus „darbiečius“ būti ne tik Seimo, bet ir Vyriausybės vedliais. „Tautos vedliai, didžiaviriai“ be kovos patyrė reikšmingas pergalės keisdami pavadinimus – iš DDP tapo socdemais, priešakyje su Algirdu Mykolu. Išties, tik socdemokratiškumo imitacija. Taip pasakyti garsus rusų socdemas Plechanovas.

Kaip ten bebūtų, bet liaudis pasisiūtė kaip anais laikais – tautos vado vaikaičiai sotūs, laimingi, šiltai apręngti...

Bet štai tau boba ir devintinės, tarsi Pilypas iš kanapių, panašiai kaip kadaise Griška Rasputinas iš Tiumenės į Peterburgą atsibastęs ir sujaukęs Romanovų dinastijos Saulėlydį, šikart nuo Archengelsko „urdomas“ (voverių namo – aut.) į Lietuvą atkeliavo „mesijas“ Viktoras ir be jokių „priedų“ įkūrė Darbo partiją. Taigi ši „cha-

rizmatiška asmenybė“ be skrupulų surentė kopėčias kilimui į aukštumas. Skersinukus kopėčiomis pasigamino iš liberalų-centristų, A.Paulausko Naujosios sajungos, Valstiečių partijos, o gal sajungos.

Apkaitės nuolaimėjimui ar dėl to, kad tapo netituluotu Kėdainių „kniaziumi“, Viktoras špygomis „pavaišino“ lietuvius. Ir vis dėl to buvo „savas bičas“ – darbininkas suvirintojas. Gal kiek nuvertėjo, kai iš Maskvos parsivežė aukštojo mokslo diplomą, o Lietuvoje apgynė magistro laipsnį.

Anadien sutikau kaimyną ir klaušiu: „Kaip gyveni? Kas naujo?“ Supratau, kad jis manęs nei klausuo, nei girdi, tik paklausė, ar žinau apie Čepkeilių du dirbtinai supiltus piliakalnius: vieną – karaliui Jogailai, o kitą – karalienei Jadvigai. O tada pakvietė koptijuosis ir sušuktai taip, kad visa Lietuva išgirstų: „Susaninai, Susaninai, kur tu mus vedi?!“ Pasilenkiau prie jo ausies ir sušnibzdėjau: „I pelkė... i pelkė mus veda tautos vedliai...“

Vytautas KAZULIONIS

Stambaus Suvalkijos ūkininko sūnus Antanas, studijų metais atostogaudamas tėviškėje, nenoriai bendrauvo su šeimynykščiais. Valgyti sėsdavo prie kumečių stalo, domėjosi jų gyvenimu, atidžiai klausėsi jų kalbų ir rinko, vyniojo ant trumpai pakirptų ūsiukų. Neaukštas lygumų berniokas derino ir stygavo ateities planus pagal Markso ir Kremliaus ideologiją ir proletariato diktatūrą. Trumpai sakant, ruošesi būti pirmuoju vedančiuju Lietuvos. Vėliau pabuvojęs Dimitravo akmens skaldykloje, įsitikino, kad tai realu ir nesunkiai įgyvendinama be sentimentų, tik su šūkiu „Tikslas pateisina priemones“. Nurungės bendražygį Kapsuką, Antanas tapo vienvalžiu tautos vedliu.

Tokiu būdu suklestėjo „vienintelė neklystanti“ partija, visi ją „mylėjo“, nes taip reikėjo. „Auksinė“ buvo gadynė – gyvenk, žmogau, ir džiaukis – nematyk, negalvok, kas dedasi aplinkui, tu – šalies „šeimininkas“, visa kita pasirūpins „liaudies tarnai“ – komunistai. Kiekvienais metais

Pašventintos plokštės žuvusiems partizanams atminti

Rugpjūčio 17 dieną Karių veteranų asociacijos atstovas iš Kauno, šaulys prof. Aleksandras Vitkus kartu su Keiliautojų klubo atstovais, Pandėlio seniūno Romualdo Varaniaus kvietimu, nuvyko į šios seniūnijos miestelį Panemunę, dalyvauti iškilmingoje ceremonijoje, šventinant atminties plokštės su žuvusių partizanų pavidėmis, prie jau prieš 10 metų pastatyto partizanų atminimo paminklo „Angelas“.

Sventės dalyviai gausiai rinkosi Šv. Trejybės bažnyčios prieigose. Cia rikiavosi Lietuvos šaulių sajungos jaunieji šauliai, LLKS nariai, partizanai, tremtiniai, savañoriai, LKRKA atstovai, svečiai iš Latvijos – jaunsargai, miestelio visuomenė ir kiti svečiai. Visi laukė atvykstančio vyskupo Jono Kaunecko, o jam atvykus visa palyda gėlėmis nuklotu taku sugužėjo į šio miestelio šventovę.

Šv. Mišias kartu su vyskupu Jonu Kaunecku aukojo ir mons. Alfonsas Svarinskas. Bažnyčios stovuose parimo LLKS ir LPKTB Rokiškio filialo, šaulių ir svečių iš Latvijos vėliavos.

Šv. Mišiose dalyvavo garbūs svečiai: Seimo narė Rasa Juknevičienė, Lietuvos šaulių sajungos vadas atsargos pulkininkas Antanas Plieskis, prof. Danielius Gužas ir kiti. Patriotinį pamokslą, prisimindamas savo vaikystę ir jaunystę, pasakė vyskupas Jonas Kauneckas. Po šv. Mišių, Panevėžio orkestrui grojant maršą, visi patraukė prie partizanams atminti skirto paminklo „Angelas“.

Dalyvių kolona nutižo keilis šimtus metrų. Eisenoje matėsi daug jaunimo, kas labai džiugino. Iš tolo bolavo didingas, nulenkęs galvą ir išskleidęs sparnus Angelas. Prasidėjo iškilmingas 1944–1954 metais šiame krašte žuvusių kovotojų už Lietuvos laisvę minėjimas, kurių pavidės įrašyti marmuro plokštėse. Buvo pristatyti šventės dalyviai.

Panemunio valsčiuje žuvo daugiau nei šimtas partizanų. Partizaninio judėjimo pradžioje, 1944 metų gruodį, Panemunio miestelį vadavo apie 300 kovotojų, šurme dalyvavo ir Pandėlio apylinkių partizanai. Apsuuptos iš visų pusų NKVD, milicijos ir stribų grupės gynësi, bet jų pasipriešinimas buvo palaužtas. Per operaciją žuvo vienas partizanas. NKVD struktūrų darbuotojai buvo tardomi, dylikia aršiausiu stribu ir enkavedistų buvo sušaudyti. Atsitraukdami partizanai išsigabeno NKVD dokumentus, veiks-

mų valsčiuje planus, ginklus.

Prie paminklo kalbėjo – Seimo nariai R. Juknevičienė ir V. Saulis, prof. D. Gužas, Rokiškio vicemeras E. Vilimas, Pandėlio seniūnas R. Varanius, mons. A. Svarinskas. Ypač jaunimai kalbėjo tremtinį atstovę, kuri prisiminė savo tėvo dienoraštį. Renginyje kalbėjo LLKS valdybos pirminkinas Jonas Burokas, kuris visiems priminė, kad „darbas, įamžinant partizanus marmurinėse plokštėse, pamink-

tik globą, bet ir pagarbą. Šiame renginyje partizanų apygardų vėliavų nebuvovo. Gaila, kad nė vienam dalyvavusiam partizanui šiame renginyje nebuvuo suteiktas žodis. Ne-pamirškime garbingo partizanų žygdarbio, būkime ne-pakantūs istorijos klastotei, kurios apstu žiniasklaidoje, radio, televizijos laidose, interneto komentaruose. Juk ne paslaptis, esame Rusijos ir Baltarusijos slaptųjų tarnybų démesio centre“, – kalbėjo J. Burokas.

Po Šv. Mišių eisenai į partizanų pagerbimo vietą

Seimo narė R. Juknevičienės kalba prie paminklo „Angelas“

luose, nesibaigia. Labai svarbu išaiškinti žuvusių palaiķi išniekinimo ir užkasimo vietas. Rokiškio vicemeras teigė, kad identikuota tik pusė Panemunio apylinkėse žuvusių partizanų. Manau, kad dar yra gyvų liudininkų, ar net budelių, tiesiogiai dalyvavusių patriotų žudynėse. Todėl būtina juos apklausti, prakalbinti, kur yra tos vietas, parodyti jas, kad ir apytikres. Lietuvos užsienio reikalų ministerija turėtų reikalauti, kad Lietuvai būtų grąžinti sovietinio archyvo dokumentai. Gal reikėtų kreiptis į egzekucijų vykdotojus, kad jie nenusineštų sažinę apsunkinančių negerų darbų į amžinybę. Partizanų kasdien lieka vis mažiau. Todėl pagerbime ne tik žuvusių atminimą, bet visada prisiminkime ir gyvuosius, nes jie pelnė ne

Vyskupas Jonas Kauneckas, pašventino partizanų vardines marmuro plokštės. Paskelbus žuvusių už Lietuvos laisvę atminimui tylos minutę, nuaidėjo pagarbos šūvių salvės. Atiduodant pagarbą žuvusiems partizanams buvo uždegtą žvakutį, padėta gėliu.

Po iškilmingo minėjimo visi šventės dalyviai buvo pakviesti bendrai istorinei nuotraukai. Po to buvome pakviesti pasivaišinti kareiviška koše bei arbata, pasižiūrėti meninės programos.

Besiskirstant dalyviam pamačiai buvusi kolegų valsitybės tarnautojų Izidorijus Bliekė. Marmurinėse plokštėse partizanams atminti yra iškaltos trys Bliekės pavidės. Paklausus, Izidorius papasakojo savo šeimos kraupios ir skaudžios istorijos dalelę:

Sveikiname

O laikas slenka. Sidabrinės gijos,
Užpusto, panaikina prieit takus.
Būk tvirtu ažuolu, kuris šalnų nebijo.
Sukviesk prie židinio senus draugus.
Garbingo 80-ojo jubiliejaus proga
buvusių tremtinę Zita RUDGALVYTĘ-
STONKIENĘ sveikina –

LPKTS Klaipėdos rajono filialas

* * *

Jubiliejaus proga sveikiname būvusių Krasnojarsko kr. tremtinę, ilgametę tarybos narę, choro seniūnę Eugeniją TRINKŪNAITĘ-KIRELIENĘ.

Linkime geros sveikatos, laimės, stiprybės, giedros nuotaikos, ilgų gyvenimo metų.

LPKTS Utenos filialas

* * *

Kiek metų liko prieity?
Kokie jie buvo – apsiniaukę ar giedri?
Linkime, kad likusieji metai būtų Jums geri,
Sveikatos, laimės, džiaugsmo kupini.

Garbingų jubilieju proga sveikiname LPKTS Jurbarko filialo narius:

Leonidą STANKAITIENĘ – 85-ojo, Steponą STRADOMSKI – 65-ojo, Algirdą PETRUITI – 55-ojo.

LPKTS Jurbarko filialas

„Šis kraštas – mūsų tėvų gimtinė. Sovietams okupavus Lietuvą, šiame krašte partizanų junginiuose už Lietuvos Laisvę kovojo visi patriotai, tarp jų ir Bliekai. Šiose marmurinėse plokštėse – trys

sišaudymo su stribais, Antanas Bieka buvo nukautas. Nuvežtas į Panemunio miestelį prie stribyno ir išniekintas ant grindinio. Jis atpažino sesuo Bronislava. Vėliau visi išniekinti partizanai buvo užkasti už stribyno. 1989 metais atkasant partizanų palaikus atpažinome ir Antaną Blieką, nes tarp žmogaus kaulų buvo rasta „kabūra“ – maišelis pistoletui. Antano prašymu giminaitė jam buvo pasiuvusi „kabūrą“ pistoletui paslėpti, kurį nešiojo žemaiju juosmens, ypatingam atvejui. Dédės Alfonso Bliekos palaikai vėliau buvo surasti žuvimo vietoje, valsčiaus apylinkės teritorijoje. Tik Petro Bliekos palaikai iki šiol

sišaudymo su stribais, Antanas Bieka buvo nukautas. Nuvežtas į Panemunio miestelį prie stribyno ir išniekintas ant grindinio. Jis atpažino sesuo Bronislava. Vėliau visi išniekinti partizanai buvo užkasti už stribyno. 1989 metais atkasant partizanų palaikus atpažinome ir Antaną Blieką, nes tarp žmogaus kaulų buvo rasta „kabūra“ – maišelis pistoletui. Antano prašymu giminaitė jam buvo pasiuvusi „kabūrą“ pistoletui paslėpti, kurį nešiojo žemaiju juosmens, ypatingam atvejui. Dédės Alfonso Bliekos palaikai vėliau buvo surasti žuvimo vietoje, valsčiaus apylinkės teritorijoje. Tik Petro Bliekos palaikai iki šiol

Partizano sūnus Izidorius Blieka su šventės dalyviais

Bliekai: Antanas, Alfonsas ir Petras. Antanas Blieka – mano tėvas, o Alfonsas ir Petras yra mano tėvo broliai (dédės).

1943 metais Rokiškio apskritijje Panemunės valsčiuje legaliai veikė Čedasų miestelio partizanų būrys, vadovaujanas Kazio Kalpoko. Šiame būryje buvo ir mano tėvas Antanas Blieka. Po 1944 metų gruodžio pabaigoje vykusi Panemunės šturmo, pasitraukus Čedasų būrio vadui Kazui Kalpokui į kitą būrį, naujuoju Čedasų būrio vadu buvo paskirtas mano tėvas.

1946 metų rugsėjo 5 dieną po išdaviko pravarde „Kelmas“ išdavystės, Čedasų apylinkėse, Ezeriokšnių kaime po su-

nerasti. Vėliau ir man teko tremtinio dalia“.

Šiurpi, bet drąsi, reikalinga ir prasminga auka Lietuvos Laisvei. Lietuviai stiprybės visada sémési iš savo senolių. Tarpukario metais Lietuvos Laisvės kovotojai, partizanai sémési pergalės ryžto iš 1918 metų savanorių, o Lietuvos Sąjūdis 1990 metais – iš tarpukario partizanų. Taip perduodama drąsa, ryžtas ir Laisvės siekimas iš karotos į kartą.

Gintautas TAMULAITIS,
Karių veteranų asociacijos narys

Prof. Aleksandro Vitkaus nuotraukos

Prielaidos tarpusavio pasitikėjimui

Neseniai knygynuose pasirodė Česlovo Vytauto Stankevičiaus knyga „Sudėtingas Lietuvos derybų su Maskva keliais 1990–1992 metais“. Knygos autorius 1990–1991 metų Atkuriomojo Seimo Pirmininko pavaduotojas, o 1990–1991 metais Lietuvos Respublikos valstybinės derybų su Rusijos Federacija delegacijos narys ir nuo 1991 metų vasario – šios delegacijos vadovas, ižvalgas ir solidžią derybininko patirtį sukaupęs politikas, 1997–2000 metais jis éjo krašto apsaugos ministro pareigas, dalykiškai rūpinosi Lietuvos kariuomenės ir NATO santykų raida bei nacionalinio saugumo stiprinimu. Č.V.Stankevičiaus nuomone, „M.Gorbaciovio vykdoma „perestrojka“ ir „glasnost“ politika sudarė prielaidas baigtis Rytų ir Vakarų konfrontaciją, panaikinti Europą padalijusią gelezinę uždangą, taip pat didesniam tarpusavio pasitikėjimui ir konstruktyvesniams bendradarbiavimui“ (15 p.).

Panaikinti okupacijos ir aneksijos pasekmes

Knygos ižangoje rašoma: „Kovo 11-ąją Aukščiausiosios Tarybos priimti pamatiniai nepriklausomos valstybės dokumentai teisiškai nutraukė pusę amžiaus trukusią aneksiją ir panaikino okupuotos valstybės Lietuvai priimštą neteisétą administraciją, įtvirtino iki 1940 metų buvusios nepriklausomos Lietuvos Respublikos konstitucinių tēstinių. Tai buvo pra-

dinis konstitucinis tautos atstovybės – Aukščiausiosios Tarybos veiksmas, įgyvendant tautos suteiktą mandatą. Tautos mandatas įpareigojo Aukščiausiajai Tarybai visiškai atkurti Lietuvos valstybės nepriklausomybę, t.y. ne tik *de jure*, bet ir faktiškai, bei viškai ją įgyvendinti. Reikėjo panaikinti visas okupacijos ir aneksijos pasekmes, atkurti demokratijos principais pagrįstą valstybės santvarką, suverenios valstybės valdžios institucijas, iš okupacinių struktūrų perimti ir vykdyti valstybės sienų bei teritorijos kontrolę, atkurti Lietuvos kariuomenę ir visa kita“ (11 p.).

Svarbiausias Parlamento uždavinys

„Tačiau svarbiausias ir sunkiausias Aukščiausiosios Tarybos laukęs uždavinys – nutraukti pusę amžiaus Sovietų Sąjungos vykdytą Lietuvos okupaciją ir jos suverenijų teisių uzurpavimą, realiai įgyvendinti Lietuvos valstybės visišką politinę ir juridinę nepriklausomybę nuo ją okupuotos valstybės, atkurti visavertį nepriklausomos Lietuvos valstybės statusą ir suverenijos teises tarptautinėje bendrijoje bei tarptautinėse organizacijose“ (11 p.).

Lietuvos diplomatinié tarnyba, valstybės pareigūnai ir tautinė bei pilietinė savimonė puoselėjantys gyventojai entuziasticai émési atkuriamojo darbo, kai Lietuvos teritorijoje dar buvo dislokuotos didelės okupacinių kariuomenės pajégos.

Neištojus, nereikia ir išstojimo

Tuoju po paskelbtu Kovo 11-osios Akto dėl Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo buvo siūloma Maskvai pradeti derybas dėl „visų klausimų, susijusių su Lietuvos valstybės nepriklausomybės atkūrimu, sureguliavimo.“ Kovo 12 dieną Maskvoje prasidėjo SSRS deputatu suvažiavimas, kuriamo turėjo būti priimtas SSRS respublikų „išstojimo iš SSRS įstatymas“, kuris buvo parengtas taip, kad išstojimas taptų nerealus, neįmanomas. Lietuvos Respublika niekada nesipraše priimama į Sovietų sąjungą, o buvo sovietų armijos okupuota Stalino-Hitlelio 1939 metų rugpjūčio 23 dienos įslaptinto suokalbio pagrindu. Maskva skelbė Lietuvai tris ultimatumus, reikalaudama „atkurti iki 1990 metų buvusią Lietuvos padėtį“. Lietuvos Aukščiausioji Taryba ultimatumus atmetė.

Sovietų imperija žlugo

Gretai SSRS vadovybei aktualesnį tapo pačios Sovietų sąjungos išlikimo, o ne derybų su Lietuva klausimas. Kadangi 1991 metų rugpjūtį naujoji SSRS sutartis liko nepasirašyta, tai Rusijos Federacijos preidentas B.Jelcinas, Ukrainos prezidentas L.Kravčiukas ir Baltarusijos AT pirmininkas S.Šuškevičius 1991 metų gruodžio 8 dieną Viskuliuose, Belovežo giroje, pasiraše susitarimą, kad Sovietų sąjunga, „kaip tarptautinės teisės subjektas bei geopolitinė realybė, nu-

stojo egzistuoti, o vietoj jos ikiuramas naujas sąjunginis darinys – Nepriklausomų valstybių sandrauga (NVS)“ (58 p.). Cia pat Rusijos Federacijos pasiskelbė SSRS teisių ir pareigų perėmėja.

Gynybos ministrai tariasi

1992 metų gegužės 25 dieną Maskvoje krašto apsaugos ministras Audrius Butkevičius ir jo pirmasis pavaduotas Norbertas Vidrinskas susitiko su naujuoju Rusijos gynybos ministru P.Gračiovu. Valandą trukusime abiejų ministrų pokalbyje buvo aptarta sovietų kariuomenės išvedimo iš Lietuvos problema. Galutinės sovietų armijos išvedimo datos nebuvo nurodytos. Gegužės 26 dieną Maskvoje susitiko Lietuvos ir Rusijos derybų valstybinės delegacijos. Buvo keliamas klausimas dėl tebesitęsančių Rusijos kariuomenės neteisėtų veiksmų Lietuvoje“ („Krašto apsauga“ Nr. 21, 1992-05-28). Sovietų sąjunga 1991 metų sausį mėgino karine jéga ir demagogija persunkta propaganda atkurti okupacinę padėtį. Beginkliai Lietuvos nepriklausomybės gynėjai sužlugdė okupanto kėslus užimti Seimo rūmus ir sutrypti atkurtą Lietuvos valstybingumą. Po tankų vikšrais ir nuo kulkų žuvo 14 žmonių, sužeistų – keli šimtai.

Okupaciniés kariuomenės buvinas neteisėtas

Lietuvos derybininkai nuosekliai ir tvirtai laikėsi nuostatos, kad Rusijos kariuomenė negalima suteikti

teisėto buvimo Lietuvoje statuso, nes ji pati, būdama derybų objektu, negali būti pripažinta juridiniu objektu. Be to, Rusijos Federacijos atstovai pageidavo, kad iki Rusijos kariuomenės išvedimo iš kontroliuojamų teritorijų būtu laikomasi Rusijos jurisdikcijos. Lietuvos atstovai nesutiko pripažinti teisę taikyti eks-territorialumo principą okupacinių kariuomenės kontroliuojamose Lietuvos teritorijose. Buvo pakartotinai paaškinta, kad visoje Lietuvos teritorijoje, be jokios išimties, galioja tik Lietuvos Respublikos įstatymai ir Lietuvos valdžios įgalijimai (66 p.).

Rusijos kariuomenė pasitraukė

Maskvoje 1992 metų rugpjūčio 8 dieną buvo pasirašyti du svarbūs dokumentai: „Susitarimas dėl išvedamų ginkluotų pajėgų dalijų, dalinių bei kariškių elgesio bei veiklos taisylių“ ir protokolas dėl „Rusijos Federacijos ginkluotų pajėgų išvedimo iš Lietuvos Respublikos teritorijos techninių ir organizacių klausimų sprendimo tvarkos“. Protokolo 13 straipsnis bylojo: „Dalis ar dalinys laikomi išvesti iš Lietuvos Respublikos teritorijos tik tuomet, kai per Lietuvos Respublikos valstybės sieną percia paskutinis šios dalies ar dalinio kariškis ir pergabenta visa išgabenti privaloma karinė technika bei turtas“ Rusijos Federacija įvykdė išpareigojimą išvesti buvusios SSRS kariuomenės dalinius iš Lietuvos teritorijos iki 1993 metų rugpjūčio 31 dienos. Edmundas SIMANAITIS

Kryžiai Jono Lukšės piešiniuose

A. Stulginskio universiteto skveras. Paminklai tremtiniams į Rytus ir į Vakarus

ne tik kūrinio detales, bet ir esamą aplinką, tai yra piešiniuose išprasminti ne tik patys objektais, bet ir miesto erdvės: Kryžių kalnelis K. Baršausko gatvėje, Nepriklausomybės aikštė, privatūs kiemai, kapinės. Yra kryžių, skirtų žinomies Lietuvos žmonėms: V. Kudirkai, J. Pabrėžai, B. Brazdžionui ir jo žmonai, R. Kalantai, kraštotyrininkai J. Pikelytei-Umbracevičienei, taip pat Didiesiems Lietuvos kunigaikščiams, sv. Kazimierui ir kitiems.

Dėmesio! Jono Lukšės knygos „Kryždirbystės kūriniai ir mediniai paminklai“ pristatymas vyks rugsėjo 15 d. (sekmadienį) 10.30 val.. Kauno Sv. Jurgio Kankinio bažnyčioje (Papilės g. 7) po sv. Mišių.

Stanislovas ABROMAVIČIUS

Lietuva garsėja kryždirbyste. Šis kultūriniuo paveldo menas 2001 metais išskirtas į UNESCO Žmonijos nematerialaus ir žodinio paveldo šeherdrų sąrašą. Todėl su jaudiliu imame į rankas dar spaustuvės dažais kvepiantį architekto Jono Lukšės piešinių knygą „Kryždirbystės kūriniai ir mediniai paminklai“ (išleido XVII knygosmėgėjų draugija, 2013).

Anot autoriaus, dievdirektyvė yra jaugusi į lietuvių protą ir jausmus. Pastatyti kryžiai ir koplytėlės buvo laikomos šventomis reliktivomis, dar visai nesenai praeinant pro juos žmogus nusinimdavo kepurę ir persižegniodavo. Juos puošė lauko gėlėmis, o kryždirbiai buvo bendruomenės gerbiami. Žūties vietose kryžiai pradėti statyti po 1861 metų suklimo į aukoms. Carovaldžiai draudė juos statyti, griovė, niokojo,

tačiau nugriautų vietoje iškildavo nauji. Žinoma, kūriniai seno, kartais neatlakę metų naštus ir patys nugriūdavo. Sako, 1932 metais apie 40 procentų kryžių, statytų anais laikais, buvo sunykę. Okupacijos metais juos griovė ne tik atvykėliai iš Rusijos, bet ir savieji ateistai, todėl iki Atgimimo kryžių išliko nedaug. Okupacijos saulėlydyje, jau 1988 metais, atėjo kryžių ir koplytėlių, stogastulpų ir medinių skulptūrų statybos buumas. Kaune masiškai pradėti statyti VI forte, vietoje čia stovėjusio „išvaduotoju“ tanko, kilo kapinėse, bažnyčių šventoriuose, partizanų žūties, žmonių trėmimo vietose.

Išeisti šios rūšies paminklų nuotraukų albumai tėratik

esamo vaizdo užfiksavimas, tačiau ši knyga yra ypatinga, nes Jonas Lukšė savo piešini

Niekas taip stipriai žmogaus neveikia kaip kelionės, turint tikslą pabūti su savimi arba atlikti kilnius darbus. Viši girdėjome apie bendrijos „Lemtis“ jau 24 metus kartu su jaunimu organizuojamas ekspedicijas lietuvių tremties vietomis Sibire.

Taipatsitiko, kad man, dar tik keturiolikmetei moksleivių, likimas lémē atsidurti laiku ir tinkamoje vietoje. Dar gegužę vyko buvusių Galiašoro kaimo tremtinį susitikimas, kuriamė dalyvavau su mama, gimusia tame kaime, ir močiute Gene Dzimidavičiene, kuri ten buvo ištremta 1945 m. liepos 17 d. su mama ir jaunesne seserimi. Susitiki me savo svajonę išsakiau ekspedicijos vadovui Gintautui Aleknai. Jam įtikinamai nuskambėjo mano noras aplankyti senelių tremties ir mamos Laimutės gimtą vietą. Jis pažadėjo, kad aš galėsiu keiliauti, jei tik susirasiu rémėjų. Todėl mama pradėjo rūpintis kelione ir ieškoti rémėjų. Buvo be galio sunku jų rasti, nes kelionei reikėjo tikrai nemazos sumos. Geru žmonių deka man pavyko išvykti ir todėl tariu didelį ačiū rémėjams, mano giminaičiams, Juozui ir Modestui Kukliams, europaramentarui Juozui Imbrasui, „Armijai ir civiliams“, žurnaliui „Kelionės ir pramogos“, Romaldui Maciulevičiui, Remigijui Milašiui, UAB „Ex Arte“ ir „feisbuko“ skaitytojai Aistei.

Lankytis artimųjų gyventose vietose, klausytis vietinių prisiminimų – be galio jaudinantys ir nepamirštami įvykiai. Ir ne tik jie. Pirmoji nakvynė palapinėje, vakarai ir rytau prie laužo, laukinė gamta ir mintys apie čia gyvenusius artimuosius, kurie daug iškentėjo, kol pagaliau sugrįžo į Tėvynę. Ši kelionė mane labai pakeitė, grįžau visai kitokia.

Kartu su Mažeikių rajono Židikų M. Pečkauskaitės vidurinės mokyklos auklėtiniais ir mokytojais mes keiliavome į Permės sritį. Dešimties asmenų grupė per dvi savaites aplankėme tremties ir kalinimo vietas, tvarkėme išlikusias kapines, domėjomės istorine praeiti mi, aplankėme lageri-muziejų „Permė-36“. Muziejus įsikūrės buvusiojo GULAGO lagerio teritorijoje, Permės krašto Čiusovojaus rajono Kučino gyvenvietėje. Lagesis veikė 1946–1987 metais. Nuo 1972 metų čia buvo kalinami vien politiniai kaliniai, nuteisti už dalyvimą disidentiniame judėjime, po grindinės literatūros leidimą,

bandymą pabėgti į Vakarus. Šiame lageryje kalėjo žymūs žmogaus teisių gynėjai ir disidentai – Sergejus Kovaliovės, Nikolajus Braunas, lietuviai Balys Gajauskas, Viktoras Petkus, Petras Plumpa, Gintautas Iešmantas, mons. Alfonas Svarinskas ir daug kitų tautybių politinių kalinių. Didelį darbą atlikome

Senelis – Pranas Dzimidavičius buvo partizanas, kovojo Prano Jaromsko-Perkūno būryje, slapyvardžiu Punukas.

Mano senelis mirė Lietuvoje nesulaukęs nė 55 metų. Kovojo už Lietuvos laisvę, tačiau jos laisvos taip ir nepamatė. Dažnai pati pamastau, koks tai buvo didis žmo-

mės trapumo, laikinumo motyvas, kuris neabejotinai susiformavo tremtyje.

Trečia aplankytą vieta – Ust Onolvos kapinės. Jose pastatytėme naują kryžių daugiau kaip dvidesimčiai čia palaidotų lietuvių tremtinii, perdažėme metalines tvoreles bei senuosių išlikusius kryžius.

Ekspedicijos dalyviai

Atvykus į Galiašoro kapines

tvarkydami Galiašoro kapines, kur Permės srityje palaidota daugiausiai lietuvių. Kapines aptvėrėme nauja 150 metrų ilgio tvora ir pastatėme tris naujus kryžius. Galiašoro kaimo jau nėra. Jis išnyko dar septinto dešimtmecio pabaigoje. Prieš daugiau nei pusę amžiaus Galiašoro kaime buvo didelė lietuvių bendruomenė. 1945 metais čia gyveno net 49 šeimos (195 asmenys). Čia buvo ištremti ir mano seneliai bei proseneliai. Čia susipažino ir susituokė mano seneliai, gimė mano mama bei jos brolis ir sesuo.

gus! Aš taip didžiuojosi, kad galiu vadintis partizano vaikaite.

Antra ekspedicijos vieta – Tukačiovo kaimo kapinės, kuriose buvo atstatytas metalinis, virtusio medžio nulenktas kryžius. Buvo perdažytos kelios metalinės tvorelės ir dailininko bei fotomenininko Rimanto Dichavičiaus 1969 metais pastatytas paminklas tremtyje mirusiems jo tėvams. Sunkus gyvenimas tremtyje garsaus menininko atmintyje paliko ryškų pėdsaką. Šiandien jis žinomas ir vertinamas menininkas. Jo darbuose atispindilai ko tek-

Keletas kelionės dienoraščio ištraukų

„Mus išvežė 1945 metų liepos 17 dieną. Ryte, vos prašvitus, atvažiavo karinio dalinio sunkvežimis. Kareiviai suėjo į namus ir liepė rengtis, sakė – važiuosim. Mama puolė verkt: „Mes nieko nepadarėm!“ Mano tėvas tuo metu tarnavo kariuomenėje. Mus sulaipino į sunkvežimį, kareiviai neše mūsų daiktus, o mano mama juos išmetė sakydama, kad mus išveš iš miesto ir kaip žydus sušaudys. Mus atvežė į Kaišiadoris – traukinį stotin. Ten buvome tol, kol iš visų apylin-

kių surinko žmones. Sugrūdo į gyvulinius vagonus. Aplinkui nepažįstami žmonės verkė, aimanavo, meldėsi“, – 2013 metų rugpjūčio 1 dieną ši močiutės pasakojimo įžanga skambėjo mano galvoje, kai atsisveikindama stipriai prisilaudžiau prie tėvų. Širdyje kažkas kirba. Jaudulys vien nuo minties pagalvojus, kur aš važiuoju ir kokie mano tikslai. Šalia manęs stovi ekspedicijos vadovė Gražina Žukauskiene, mokiniai iš Židikų mokyklos: Akvilė, Martynas ir Vytautas, jų lietuvių kalbos mokytojas Vytautas Bartkus, mokyklos darbuotojas Artūras, paskutinius žodžius po tik ką įvykusios pažinties mano mamai taria Arnoldas Fokas ir jo laukia Robertas Ožalinskas. Su visais jau spėjau susipažinti ir šiek tiek pabendrauti. Nekantraju, kas bus toliau.“

„Rugpjūčio 5 diena. „Mes buvom nusprendę likti Rusijoje, čia Galiašore, bet mums pranešė, kad su šiuo kaimu baigtą ir, jei mes norim, – iškeldina kitur. Gilyn į Rusiją, už Uralo. Tada atvažiavo tavo prosenelis ir liepė susirinkti daiktus. „Aš jus vežuosi atgal į Lietuvą. Ten mūsų tėvynė. Rusijoje tikrai neliksit,“ – sakė jis mums.“

Sunku patikėti, kad šiandien paliekam Galiašorą. Ketvirta diena čia, o jau atsisveikinimas. Negrižtu į Lietuvą, nes ekspedicija dar toli gražu nebaigta. Bet noriu apžvelgti tai, kas čia įvyko. Kapinės sutvarkyti, aptvertos, stovi trys nauji kryžiai. Geriau pažiūstu komandą – atradau nuostabius žmones. Gintautas su Gražina – vadovai, ikvėjai, žmonės, kurie visad pasiruošę padėti. Robertas – gyvenimo mokytojas. Arnas – lyg tėvas ar vyresnysis brolis, kuris visad užstoja, pakalbina, praliinksmina, nepalieka vienos. Vytautas Bartkus – Židikų mokyklos lietuvių kalbos mokytojas, be galio įdomus pašnekovas, labai geras, tėviškas. Džiaugiuosi, kad jis mūsų grupėje.

Galiašoras – vieta man labai jauki, miela, lyg sava. Prie to jausmo prisdėjo Leonidas Ladanovas, kuris pažinojo mano šeimą ir man apie ją papasakojo. Kasdien galvodavau apie tuos tremtinius, o tarp jų ir savo šeimą, apie jų gyvenimą, kuris čia priverstinai virė. Galiašoras – tik pradžia, bet jau jaučiuosi daug ko išmokusi, supratusi, patyrus. Vis prisimenu tą jausmą, kurį jaučiau dirbdama kapinėse, nešdama šakas ar rastą, Arno padedama.

(keliamas į 10 psl.)

Lietuvos laisvės armija (LLA), įkurta 1941 metų gruodį Vilniuje, siekė organizuoti žmonės kovai už Lietuvos nepriklausomybę. Neramiaus 1943-aisiais Lietuva pasijuto istorijos kryžkelėje: vis dažniau ateidavo žinios apie vokiečių armijos pralaimėjimus Rytų fronte, miškingose vietovėse suaktyvėjo sovietiniai partizanai. Reikėjo burtis, kad galima būtų atremti jų puldinėjimus, taikių žmonių žudynes. Štai Burbiškių kaime, Žiežmarių valsčiuje, Trakų apskrityje, Ignas Kuzinevičius (1880–1945) kartu su sūnumis Jonu (1913–1946), Antanu (1911–1945) ir Mykolu (1917–1946) bei kaimynais turėjo panaudoti ginklus, kai raudonieji partizanai užpuolė jo sodybą. Buvo padegti pastatai, sodybos šeimininkas sunkiai sužeistas, tačiau tą kartą nuo užpuolikų pavyko apsiginti. Kaimo vyru sukaupti ginklai vėliau buvo naudoti partizaninėje kovoje prieš sovietinius okupantus. Vos sugrįžę į Lietuvą, 1944 metų rugsėjo pabaigoje, sovietų kareivai, vienos komunistuojančių aktyvistų paraminti, Igną Kuzinevičių suėmė ir išvežė į Trakus. Pasipriešinimas raudoniesiems partizanams buvo vienas iš pagrindinių jam pateiktų kaltinimų.

Panašių istorijų apie organizuotą pasipriešinimą raudoniesiems partizanams galima rasti ir kitose Trakų apskrities vietose. Pavyzdžiui Alfonas Aliukevičius (1918–1947), vėliau tapęs partizanų būrio vadu Saule, telkė savanorių būrių Darsūniškyje.

Iš pradžių geležinkelį Kaunas–Vilnius saugojo latvių legionierai, paskui šią paragą perėmė mūsų savanoriai. 1943 metais čia tarnavo būsimasis Didžiosios Kovos apygardos vadas viršila Jonas Misiūnas (1911–1947), LLA narys. Kaugonyse buvo jų atraminis punktas. Mums pasakoja Vladas Beliukevičius, gimęs 1925 metais, kilęs iš Kaugonių, tuos įvykius gerai prisiminė. Tada ruožo apsaugoję buvo du būriai po 12–15 vyro, saugojo nuo raudonųjų partizanų ne tik geležinkelį, bet ir vienos gyventojus. Poromis tikrino bėgius, saugojo stotelę. Tarnyba buvo labai pavojinga, nes dalis geležinkelio ėjo pamiskėmis, buvo nusiskundimų ir iš vienos gyventojų, kad raudonieji partizanai atiminėjo maistą, piovė gyvulius, šaudė nekaltus žmones. Stotelėje, prie raudonų plytų pastato, vyrai buvo pri-sistatę trisienį su angomis šaudymui. Sienos buvo dvigubų rastų, su tarpu, pripildyti

smėlio. Štai tuose sutvirtintuose statiniuose Jonas Misiūnas su draugais ir saugojo turėtus savo, surinktus kovų laukuose bei pirkus, išmainytus su besitrukiančiais vokiečiais ginklus. Žinomi atvejai, kai tuos ginklus vyrai iš vokiečių yra net atėmė jėga. Artėjant frontui, dalį paliko besifor muoja nčiam Aguonos būriui.

Kitas tokis statinys buvo pastatytas gal už penkių kilometrų nuo Kaugonių, Žaslių link, prie Koncepto miško. Tose patalpose buvo įsikūrė netik geležinkelio apsauginiai, bet ir soteliés budėtojas, iešmininkas. Kaip atrodė lietuvių geležinkelio apsaugininko karinė uniforma, byloja išlikusi geležinkelio apsaugininko Vaclovo Žilinsko, būsimimo partizano Morkos, nuotrauka.

Jonas Misiūnas Kaugonyse slapstėsi ir 1944 metų vasaros pradžioje. Jo dešinioji ranka buvo kaugoniškis Andrius Petkevičius-Aguona (1916–1945), Žaslių paštė dirbės Ceslovas Tveraga (1921–1946) iš Rusių Rago kaimo, Musninkų valsčiaus, broliai Ignas (1921–1944) ir Kazys (1919–1945) Kazakevičiai. Slapstėsi ir daugiau Vietinės rinktinės karių, kauptę ginklus pasipriešinti grįžtančiam okupantui. Žinoma, kad 1944 metų liepos 7 dieną į Petro Bandzevičiaus sodybą Skynimų (Vincentapolio) kaime, Žaslių valsčiuje, atėjo du Vietinės rinktinės kareivai ir paprašė šeimininką paruošti pastotę ginklams pervežti. Kariai sakė, kad sukauptę ginklus ir ruošiasi priešintis sovietų kariuomenei. Septyniolikmečiui Petro sūnui Kazui teko važiuoti į mišką prie Kaugonių geležinkelio stotelės. Ten buvo daugiau karių, tarp jų ir viršila Jonas Misiūnas, kurio žmona Onutė tuo metu su vaikais gyveno Civiškių kaime, pas Onutę Šerelienę. I vežimą pakrovė dalį turėtų ginklų, šaudmenų, o kita dieną ginklus Žiežmarių link išvežė jau keturiuose vėžimuose. Vienai pastotei va-

dovavo Kazys Kazakevičius iš Kaugonių, vėliau tapęs partizanu Agurku. Iškrovė ginklus už 4–5 kilometrų. Tada Kaziuką paleido namo. Jonas Misiūnas-Žalias Velnias su draugais pasipriešinimo kovas pradėjo Musninkų, Čiobiškio krašte...

lė gyventi į geležinkeliečių namus Žasliuose, paskui – Kaišiadoryse. Su mumis gyveno vyro broliai Vladas, gimęs 1924 metais, Vincas, gimęs 1923 metais, seserys Marytė, gimusi 1926 metais, bei Genutė, gimusi 1930 metais.

Baigęs Kaugonių pradžios mokyklą, Andrius padėjo tėvams nudirbtį ūkio darbus, 1937 metais išėjo tarnauti į Lietuvos kariuomenę. 1939 metais grįžo namo su puskarininkio uniforma, tad pusė kaimo jam pavydėjo. Nuėjo dirbtis prie geležinkelio. Sovietų okupaciją sutiko priešiškai. Pamenu, jau draugavome, kai 1940 metais gegužės 1 dieną su draugėmis nuėjome į organizuotus šokius, jis priekaištavo, kad per komunistų šventę linksminamės. Iki pat karo pradžios slapstėsi, nes rusai gaudė trėmimui šaulius, šiaip pažangius žmones.

Vokiečius Andrius sutiko su nepasitikėjimu. Nuėjo dirbtis į Žaslių paštą, kasdien ten važinėjo iš

įsitarbino Lukiskių kalėjime prižiūrėtoju, apsigyvenome penkiaaukščiame bendrabutyje Rūdninkų gatvėje. Su juo kartu dirbo jo vienmetis pusbrolis Aleksas Petkevičius. Tuo metu atsitsiko nelaimė: traukinys Kaugonyse nupjovė mano mamai koją. Išraše ją iš ligoninės balandžio baigoje, žmonės kalbėjo, kad rusai artėja. Gegužės viduryje atvažiavo mano tėvas Vincentas Petkevičius su vežimu, susikrovėm daiktus, paėmėm invalidę mamą ir patraukėmė namo. Iki okupantams atei-nant, Andrius padėjo tėvams ūkyje, kartais išeidavo į geležinkelio stotį. Galiu patvirtinti, kad ten jis susitikėjo su Žaliu Velniu, tik stengiausiu kuo mažiau žinoti, nes tai galėjo atneši man bédų. Ir tada, ir vėliau, kai jau vyras partizano, buvo kuopos vadas, nieko man nepasakojo, o aš jo ne-klausinėjau.

Rusų kariuomenė Kaugonyse pasirodė liepos 14 dieną. Žinodamas, kad kareivai jau pasitraukdamai Andriaus ieškojo, nuo pat pirmųjų jų pasirodymo valandų jis vengė rodytis, slapstėsi. Mūsų name vieną kambarį kareivai užėmė savo virtuvei, o tarp sodybų pradėjo įrenginėti grunitinį aerodromą. Atvežė traktorius, lygino gruntu. Greitai kaimo vyrams išnešiojo šaukimus į kariuomenę. Prasidėjo partizaninis gyvenimas ne tik tiems vyrams, bet ir visam kaimui. Mes gyvenome prie pat miško, tad partizanai, kartu su jais ir Andrius, buvo dažni svečiai. Supratau, kad jis vadovauja partizanams, nes ateidavo su sargyba, duodavo jiems komandas.

1945-uosius Andriaus tėvų sodyboje sutikome su Žaliu Velniu. Atėjo jų visas būrys, dalis liko sargyboje, o gal 8–10 vyro, kartu su mūsų šeimyna, sėdo prie stalo. Buvo papuošusi mūsų vaikui eglutę, nors tada Vladukui buvo tik pusantrų metų. Kareivai iš mūsų namo jau buvo išėję, o aerodromas liko tuščias. Pavalgėme, palinkėjome vieni kitiem laimės, vyrams – dar ir greitos pergalės. Nors gal ir patys tuo netikėjome.

Pajutau, kad visi žino, jog esu partizanų vado žmona. Kaimo žmonėmis tikėjau, bet kas žino... Tads uvaikugyventi išėjau kitur. Laikiausiai pas tetą Skériuose arba pas seserį Vievininkų kaime (prie Vievio, tik kitoj ežero pusėj). Andrius ateidavo mūsų aplankytį, buvo užsiauginęs barzdą. Skériuose kovojo du broliai partizanai Kavaliauskai–Edvardas (Kla-jūnas) ir Stepas (Dobilas).

(keliamas į 10 psl.)

Stanislovas ABROMAVIČIUS

Žalio Velnio bendražygis

Lietuvos kariuomenės viršila Jonas Misiūnas. Apie 1934 metus

Lietuvos kariuomenės puskarininkis Andrius Petkevičius. 1939 metai

Geležinkelio apsaugos einius Vaclovas Žilinskas. 1943 metai

Vadovauti partizaniniam judėjimui Kaugonių apylinkėse liko Andrius Petkevičius-Aguona. Deja, ir jo gyvenimas pasibaigė žūtimi už Tėvynę. Stai ką apie savo ir Andriaus gyvenimą prieš kurį laiką man yra pasakojusi Onutė Petkevičiūtė-Petkevičienė.

„I Petkevičių šeimą, kuri gyveno Kaugonyse, atėjau gyventi, kai ištekėjau už jų sūnaus Andriaus. Buvau už jį penkeriais metais jaunesnė. Juozas ir Viktorija Petkevičiai buvo darbštūs, dievobaimingi, tad gražiai išauklėjo ir savo vaikus. Ne visi dirbo tėvo ūkyje, ėjo dirbtis prie geležinkelio. Vyriausias sūnus Petras, gimęs 1914 metais, buvo net geležinkelio darbininkų seniūnas, tarsi brigadi-ninkas. Po kurio laiko išskė-

Tokius žodžius seniau ištardavo ministrantai šv. Mišių pradžioje. Lietuviškai reiškia: „Aš prisiartinsiu prie Dievo altoriaus“. Toliau būdavo sakoma: „Prie Dievo, kuris linksmina mano jaunystę“ (*ad Deum, qui laetificat juventutem meam*). Šiuos žodžius prisiminėme dalyvaujami penkioliktą kartą Kuno arkikatedros bazilikos įvairių kartų ministrantų susibūrime, ministrantų globėjo šv. Tarcizijaus dieną. Tai trečiojo amžiaus jaunas kankinys, žuvęs ginant Šventąją Eucharistiją. Pagerbiant šio jaunuolio atminimą, 1939 metais Romoje pastatyta bažnyčia pavadinta Šventojo Tarcizijaus vardu. I šventę ministrantus vėl pakvietė ministrantų vadovas Albertas Koženiuskas. Susirinko 38 ministrantai. Ką reiškia žodis „ministrantas“? Tai lotyniškos kilmės žodis, reiškiantis patarnautoją – padedantis kunigui atlkti liturgijos apeigas. Anksčiau tokiam patarnautojui reikėjo lotyniškai išmokti gana ilgą vadinamąja ministrantūrą – liturginius atsakymus, kai kurias maldas ir taisykles. Ne vienas išmokdavovisai nesuprasdamas tų žodžių reikšmės. Reformavus liturgines apeigas, dabartiniams ministrantui tokios ministrantūros „kalti“ jau nebereikia. Reikia didesnės dvasinės rimties, sąmoningesnio tikėjimo, aktyvesnio dalyvavimo šv. Mišių aukojė, kurios dažniausiai aukoja gimbta kalba.

Pirmą kartą ankstesnių ministrantų liturginius žodžius – prisiartinsiu prie Dievo altoriaus – ištariau 1945 metų pavasarį, kai būdamas devynerių metų tuometinės Kauno septintos pavyzdinės pradinės mokyklos mokinys (ši mokykla taip vadinosi pagal prieškario Neprilauso mokymosi Lietuvos mokyklų statuosa) Šv. Gertrūdos bažnytėlėje, darvadintoje „Šaričių“, išlaikęs ministrantūros egzaminą, pradėjau patarnauti šv. Mišioms. Ministrantūros žinias tikrino pats bažnyčios rektorius malonus ir suprantęs kunigas Rimas. Ministrantūrą ir apeiginius liturginius dalykus padėjo išmokti tuometinis didelio mūsų ministrantų būrio vadovas klierikas Juozas Jurkūnas. Jis mus mokė ir liturginių giesmių, suburdamas vadinamąjį bažnyčios vaikų chorą. Deja, šis žmogus vėliau pasidarė aršios sovietinės ateistinės ideologijos tarnas. Tikriausiai ši J. Jurkūno, buvusio pavyzdingo seminaristo, posūkį nu-

lémė susiklosčiusios asmeninio gyvenimo aplinkybės, sovietų valdžios kryptis. Mylėjome ir jį pakeitusi ministrantu vadovą klieriką Leoną Leščinską, vėliau išventintą kungių. Marijonų bažnytėlės aplinkoje mūsų vaikystė buvo tikrai laiminga ir prasminga. Ji buvo orientuota į vis didesnį pažinimo siekimą, religinio sąmoningumo plėtrą, doro gyvenimo džiaugsmą. Priešais bažnyčią veikusio vienuolyne pastato pirmojo aukšto kambaryje buvo įrengtas vaku ministrantų kambarys, veikė ir biblioteka, buvo mums rengiamos dorinio – religinio ugdymo pamokėlės, vyko teminiai pokalbiai. Baž-

„grabnyčių“ žvake... Marijonų vienuolių vienuolis Antanas Gvazdauskas, pasakojo, 1934 metais savo rankomis perkėlė palaimintojo Jurgio Matulaičio nesuirusį kūną, palaidotą 1927 metais Kauno Katedros kriptoje, į kitą karstą ji perlaidojant Marijampolės bažnyčioje. Didelį autoritetą turėjo Šv. Gertrūdos bažnyčioje dirbę kunigai – itaigus pamokslininkas Pijus Andziulis ir Pranas Račiūnas. Kunigas Pranas Račiūnas – antisovietinio pasipriešinimo dalyvis, vienas pagrindinių pogrindinės kunigų seminarijos prie marijonų vienuolių steigėjų ir vadovų, kartu su tuometiniu

organizavome ir šaškių bei šachmatų turnyrus, o futbolo mėgėjai dažnai vykdavo į Ažuolyną paspardi ty kamuolio. Daug atgaivos sielai teikė ir bendravimas su Katedroje dirbusiais kunigais – filosofu Pranu Kuraičiu, poetu Kaziu Žitkumi – Vincu Stoniu (jis pakrikštijo ir mano dukrelę Dalią, dabar medicinos mokslo daktarę). Ypač malonu prisiiminti ilgą bendravimą su kunigu Vincentu Sladkevičiumi, vėliau tapusiu iškilium Lietuvos Bažnyčios kardinalu, niekada nepradarusiu savo kuklaus paprastumo bei atidumo. Kunigas Vincentas Sladkevičius vienintelis iš tuometinių Katedros kunigu

Valdas Maurušaitis ir Henrikas Markevičius.

Po šv. Mišių visi sugužėjo į šventiškai parengtą Arkikatedros parapijos salę, kur vyko susitikimo tėsinys, vadinamoji agapė – krikščioniškos vienybės ir tarpusavio meilės palaišymo pobūvis. Čia dalyvavo ir šv. Mišias aukojė kunigai, ir kai kurių ministrantų šeimos nariai. Malonu, kad šiame pobūvyje pirmą kartą dalyvavo ir miesto meras Andrius Kupčinskas su savo pirmuoju patarėju Zenonu Abramavičiumi. Merui, pasveikinusiam susirinkusiuosius, buvo įteikta dovanėlė ir ministranto jubilejinis ženkliukas, susijęs su Arkikatedros 600 metų sukaktimi. Tokie ženkliukai ir atminimo dovanėlės buvo įteiktos visiems ministrantams. Susirinkusius ministrantus pasveikino buvę patarnautojai ir buvę miesto tarybos nariai, dabar – Lietuvos Sajūdžio Kauno skyriaus pirmininkas Raimundas Kaminskas ir jo pavaduotojas – Švietimo komiteto pirmininkas Zigmas Tamakauskas. Jie įteikė Lietuvos Sajūdžio Kauno tarybos jubiliejinius padėkos raštus Arkikatedros kunigams Evaldui Vitulskiui ir Nerijui Vyšniauskui, ministrantų pirmininkui zakristijoniui Albertui Koženiuskui, gražiai organizuojančiam įvairių kartų ministrantų susitikimus.

Susitikimas baigėsi nedideliu koncertu, kurį atliko buvę ministrantai Jonas Šalčius (vargonininkas), Kęstutis Ignatavičius (Civilinės metrikacijos biuro vedėjas) ir Petras Marcinkevičius (Vincas Kudirkos bibliotekos padalinio vadovas).

Ne vien išvardyti ministrantai žinomi visuomenei. Galima būtų dar paminėti jau mirusius buvusius ministrantus – Mindaugą Tamošiūną, orkestro „Trimitas“ (nuo 1986 metų – „Oktava“) meno vadovą ir vyriausiąjį dirigentą, sukūrusį roko oratorią „Ugnies užkalbėjimas“, 1980 metais gavusį nusipelniusio artisto vardą, ir žinomą futbolo žaidėją ir trenerį Henriką Markevičiū.

Ministranto pareiga – graži, kilni, auklėjanti žmogų. Tarnavimas prie altoriaus atvėrė kelią prasmingam gyvenimui. Tegul nuoširdus prisiartinimas prie Dievo altoriaus nuskaidrina mūsų visų būti, artindamas Lietuvos dvasinio prisikėlimo aušrą.

**Zigmas
TAMAKAUSKAS**

Introibo ad altare Dei

ničios šone, prie dabartinės J. Gruodžio gatvės, vešėjo tvora aptvertas vienuolyne išaugintas sodas su gražia apvalia pavėsinė. Ypač atmintyje įstrigo pirmasis mūsų viešas pasižadėjimas. Tai įvyko bažnyčios bokšto koplytėlėje, kurioje garsėjo savo stebuklais Kryžius su Nukryžiuotojo skulptūra. Paslaptinę šventumą kėlė ir stendai su prikabintomis baltuojančiomis mažytėmis metalinėmis širdimis, rankomis, kojomis... Supratome, kad tai padėkos ženklai už Viešpaties gautas malones. Tu malonių savaip troško ir vakiškos širdelės. Prie koplytėlėje įrengto altoriaus ir pasižadėjome, prisiekėme visada būti gerais ministrantais. Šį pasižadėjimą palaimino jau mūsų minėtas kunigas Rimas. Buvome apvilkti tam siai raudonomis sutanomis, „gotiškomis“ plāciarankovėmis kamžomis ir tam siai raudonos spalvos pelerinomis. Tapome tikrąs ministrantais.

Draugavome ir su bažnyčios zakristijonu Antanu Gvazdauskų, vadindami jį Antanėliu. Jis be savo tiesioginių pareigų dažnai remontoavo ir tuo savo Kauno arkikatedros bazilikos altorius. Uždarius marijonų bažnyčią, jis, kaip ištekėjamas jos tarnas, dar kurį laiką gyveno gretimo namo bažnyčiai priklausančiaiame rūsyje, išrengęs savo golių pakabintame prie lubų dieliamie karste, o prie jo padidėjęs žvakidė su vadinama

niu kunigu Sigitu Tamkevičiumi inicijavęs „Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronikos“ leidimą, gynęs žmogaus teises, aktyvus Lietuvos Sajūdžio dalyvis. Prieš 16 metų atgulė Amžinojo poilsio Petrašiūnų kapinėse, o kunigas Pijus Andziulis ir Antanas Gvazdauskas išsi Marijampolės kapinių marijonų salelėje.

1948 metais sovietų valdžiai brutaliai uždarius vienuolyną ir Šv. Gertrūdos bažnyčią, žmonės dar ilgokai meldési prie jos užrakintų durų. O mes su grupele ministrantų, nepabūgiusi galimų sovietinės partokratijos patyčių, savo tarnystę šv. Mišioms tėsime Šv. Sakramento (Mokinių) bažnyčioje. Uždarius ją, pasukome Arkikatedros bazilikos link. Čia ministrantais rūpinosi tuo metinis zakristijonas Bronius Ivanauskas, mūsų vadintas Broniuku. Tuomet Mišios buvo aukojamos ir prie šonių altorių. Reikėjo tikslumo. Man buvo pavesta sudaryti savaitinius ministrantų patarnavimo tvarkaraščius. Labai sėpėjo širdį, kai sužinodavome, kad suimi mūsų gerieji kunigai. Be viso kito, ir tie atvejai padėjo mums suvokti sovietinės tikrovės realybę, daigino ne vieno širdyje pasiukojimo ir idealizmo sparalus, stiprino tikėjimą, vis didesnį domėjimą savo kraštoto istorija. Tačiau nepraradome vaikystės džiaugsmo, kurį sąmoningesniems ministrantams pirmiausiai teikdavo prisiartinimas prie Altoriaus.

Džiaugsmo teikė ir mūsų organizuoti ministrantų sportinių turnyrų. Šventoriaus nuošalesnėje vietoje buvo pastatytas teniso stalas. Or-

Žalio Velnio bendražygis

(atkelta iš 8 psl.)

Jau 1945 metų lapkričio vienyje girdėjau Kaugonių pušę šūvius. Kai pamačiau partizaną Dobilą, tai ir paklausiau jo, kas šaudė, gal Andriui kas atsitiko?

– Nieko, – atsakė jis man. – Nieko jam neatsitiko...

Bet širdis jautė nelaimę. Užsidėjau ant galvos skarą ir nuskuodžiau į Kaugonis. Mano dėdė Motiejus Lekavičius pasakė, kad žuvo trys vyrai, o vienas jų – su barzda. Viską supratau, tačiau nieko negalėjau padaryti. Juos nuvežė į Žaslius ir numetė aikštėje, paskui užkasė Stabintiškių miškelyje. Nueiti ten bijojaus, nes šią vietą stribai sekė: gal ateis kas apraudotis savuoj? Tik po kurio laiko susiradau tą vietą. Kovotojų palaikai buvo užkasti visai negiliai, Andriaus kelnui diržas kyšojo iš žemės. Tad paėmiau diržą, kelis kaulelius ir nusivežiau į Kaugonių kapinies. Tarsi palaidoju vyrą ten, tačiau susimaišę partizanų kauleliai liko Stabintiškių miškelyje. Jau atgimimo laikais ten pastatytais kryžius, kaip ir toje

vietoje, kur 1945 metų lapkričio 17 dieną žuvo mano Andrius ir broliai Ignas bei Kazys Kazakevičiai.

Po Andriaus žūties atėjo kartą į Skėrius Žalias Velnius. Pasižiūrėjo į mus su sūnumi liūdnū žvilgsniu ir sakė: – Eitum su mumis, tai galėčiau padėti tau išgyventi. Bet, matau, liksi čia, tai niekuo jums negalésiu padėti...

Taip ir išėjo su savu būriu, daugiau jo jau niekada nemaciau...

Auginti vienai sūnū nebuvavo lengva. Nutariau daugiau netekėti, nors man tada tebuvo tik 24 metai. Nuvažiavau į Vievj, išsiemiau gimimo liudijimą ir pasidariau pasą savo mergautine pavarde – Ona Petkevičiūtė. Jau daug vėliau kažkas net dėl to anoniminį skundą parašė. Ir vaikui pakiečiau gimimo metus, metais pajaujinai, taip mėtydama pėdas. Likau netardyta, neišvežta...

Kartą į mūsų namus užsuka stribų būrys.

– Nu, chazeika, – sako, – daryk vyrams valgyt!

– Neturiu ką jums paruoš-

ti, – sakau, – patys nevalgė sėdim.

– O bulvių turi? Tai gerai, skusk, pakepsi nors jū.

Kepu, klausau bestių, kad neišsiaiškintu, jog esu žuvusio partizanų vado Andriaus Petkevičiaus žmona.

– Jei netekėjusi, tai kodėl žiedą nešioji, – vėl pradeda klausinėti stribai.

– Žinot, taip noris kartais būti ištakėjusiai... „Pismanandravoti“ sugalvojau, bet su juo į kaimą neinu...

– O iš kur tavo vaikas, jei esi Petkevičiūtė? – nenurims ta stribų vyresnysis.

– A, – sakau, – vieną vasarą dirbo čia „zimagorai“, tai vienas toks palydėjo, kvaila buvau...

– Nu jo, – sutinka ir kuoja stribas. – Tokia jūsų dalia... Ilgas plaukas – trumpas protas...

Vladukas jau nuo mažens žinojo, kad jo tėvelis buvo partizanas ir žuvo už Tėvynę. Jam apie tai pasakodavo ir Andriaus broliai Vladas bei Vincas.

Taip ir pragyvenau su sūnumi viena daugiau nei penkias dešimtis metų..."

Sibiro pamokos

(atkelta iš 7 psl.)

Mąsciau, galbūt prieš daugelį metų mano senelis ar prosenelis lygiai toje pačioje vietoje darė lygiai tą patį darbą, kaip dabar aš."

„Rugpjūčio 8 diena. „Mus išvežė už brolį, nes jis buvo partizanas. Atvežė į Mendelevė, tada į Kudymkarą, o iš ten į Tukačiovą. Pirmi metai sunkiausi, antri irgi labai sunkū buvo. Aš buvau pabėgusi į Lietuvą, bet mane sugavo ir ištremė atgal.“

Vis skaitau užrašus iš tremtinės Adelės Vyšniauskaitės pasakojimo. O tai labiausiai man įsiminę sakinių. Suja ir jos seserimi Marija buvome susitikę Kudymkare prieš važiuojant į Tukačiovą. O šiandien jau palikome tą vietą, į kurią buvo ištremtos jos ir kiti mūsų tautiečiai. Nudažėme R. Dichavičiaus pastatyta paminklą, lietuvių kapų tvoreles. Stovyklą buvome įsirengę netoli aplėstų namų. I vieną iš jų užklydome slėpdamiesi nuo lietaus. Ten buvo pilna senų daiktų, rakančių, knygų, laiškų, sasiuvinčių. Nuo stovyklavietės iki kapinių reikėjo paėjėti 4–5 kilometrus. Niekada nepamiršiu paskutinio vakaro Tukačiove. Kai sužinojome, kad Martynas su Vytau (moki-

nii) moka lietuvišką partizaninę dainą „Alytė“, paprašėme juos padainuoti. Neužmirštama. Senas lietuvių tremtinių kaimas, sena partizanų daina ir jaunoji karta, dar puoselejanti atminimą.“

„Rugpjūčio 10 diena. „Ketvirta valanda ryto. Saulė dar nepatekėjus. Rytuose dangus šviesiai rausvas. Dar pusvalandis – išlis ir saulė. Kol jos néra – šalta.“ Ši kartą cituoju Lioginą Baliukevičių-Džuką. Šie sakinių atitinka paskutinį rytą Ust Onolvoje. Čia visai netoli mūsų stovyklavietės buvo kaimas, kuriame sutikome ir lietuvių Zigmą Zondulą. Jis nedaug prisimena lietuviškų žodžių, bet mums savo istoriją papasakojo. Ust Onolvos kapinėse pastatėme kelis naujus kryžius, vieną bendrą, perdažėme tvoreles. Vieną tvorą ir kryžių nudažiau aš, ir iš Gintauto bei Roberto sulaukiau pagyrimą. Supratau, kad šiandien buvo paskutinis rytas gamtoje ir paskutinį kartą atsibudau palapinėje.“

„Rugpjūčio 13 diena. Sėdžiu ant grindų, viena, su savo mintimis Maskvos oro uoste ir mastaui apie praėjusias dvi savaites. Apie padarytus darbus, aplankytas vietas, suktus žmones. Si ekspedicija

padarė labai stiprią įtaką mano vidiniams „aš“. Galiašoras, Tukačiovas, Ust Onolva – ten liko vyru pagaminti stalai, suolai. Laužavietės. Kapinėse nudažyti tvoros, stovaujai kryžiai. Sutikome dar gyvų lietuvių. Aplankėme lagerį „Permė-36“. Mąstau apie grupės narius – ačiū jiems už ekspediciją. Nustabu, kaip šios dvi savaitės mane pakeitė.

Robertui esu dėkinga už įdomius pokalbius, patarimus, kokias knygas skaityti, ir pamokymus, Vytautui Bartkui – už diskusijas apie knygą sėdint prie laužo ir rūpestingumą. Gintautui Aleknai ir Gražinai Žukauskienei visa da būsiu dėkinga už tai, kad geresnių vadovų ir išsivaizduoti negalėčiau, už jų rūpestingumą, patarimus, pagalbą. Arnoldui Fokui ypač dėkoju už tai, kad buvo man kaip brolis, manimi rūpinosi, padėdavo, ištiesdavo ranką, kai jos labiausiai reikėdavo, ir niekad nepalikdavo vienos, neleisdavo liūdėti ir visad būdavo šalia. Ir Tomui Kazulėnui, kuris mus išlydėjo ir pasitiko, kuris po ekspedicijos manim rūpinasi ir dalija aukso vertės patarimus, ir už tai, kad galiau vadinti jį dar vienu broliu.

Sigita BENDIKAITĖ

Pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) teisių komisija skelbia sąrašą asmenų, pretenduojančių

į Kario savanorio ir Laisvės kovų dalyvio teisinį statusą

(Tėsinys)

Stasė Bernotienė-Jurgaitė, g. 1923 m., (po mirties), ryšininkė, Tauragės r. Skaudvilės aps., Kęstučio apyg. Aušrelės būrys, žuvo 1952-07-29.

Aleksas Bielinis, g. 1911 m., (po mirties), partizanas, Telšių aps. Žarėnų valsč., Žemaičių apyg. Dobilo kupa, 1945 m.

Valentinas Dainelis, g. 1918 m., (po mirties), partizanas, Šakių aps. Jankų valsč., Tauro apyg. Žalgirio rinktinė, 1949-02-16.

Petras Kaminskas, g. 1921 m., (po mirties), partizanas, Tauragės r. Sungailiškių aps., Kęstučio apyg. Neptūno būrys, 1945-1949 m.

Bronius Karbauskas, g. 1918 m., (po mirties), partizanas, Šilalės r. Jucaicių aps., Kęstučio apyg. Perkūno būrys, 1946-1947 m.

Pranas Karbauskas, g. 1915 m., (po mirties), partizanas, Šilalės r. Lapkalnio k., Kęstučio apyg. 3 kuopos 2 būrys, 1945-1947 m.

Julius Kaulius, g. 1919 m., (po mirties), partizanas, Šilalės r. Kvėdarnos aps., Kęstučio apyg. Ažuolo būrys, 1946-1947 m.

Edvardas Kalibatas, g. 1923 m., (po mirties), partizanas, Ukmergės aps. Kavarsko valsč., Didžiosios Kovos apyg. Pliešno rinktinės Juozo Šibailos-Dieduko, Voldemaro būriai, 1944-1946 m.

Petras Kaziulis, g. 1917 m., (po mirties), partizanas, Šilalės r. Kvėdarna, Kęstučio apyg. Žalgirio būrys, 1944-1947 m.

Jonas Jagminas, g. 1929 m., (po mirties), ryšininkas, Šilalės r. Pajūrio aps., Kęstučio apyg. Žalgirio būrys, žuvo 1951-07.

Klemensas Jagminas, g. 1923 m., (po mirties), partizanas, Šilalės r. Jucaicių aps., Kęstučio apyg. Žalgirio būrys, 1946-1947 m.

Zofija Jancevičiūtė, g. 1929 m., (po mirties), ryšininkė, Šilalės r. Jucaicių aps., Kęstučio apyg., žuvo 1946-12-25.

Bronius Jankauskas, g. 1923 m., (po mirties), partizanas, Šilalės r. Kvėdarnos aps., Kęstučio apyg. Šalnos rinktinės Audronio būrys, žuvo 1953-02-22.

Stasys Jankauskas, g. 1929 m., (po mirties), partizanas, Šilalės r. Kvėdarnos aps., Kęstučio apyg. Rūtenio (Audronio) būrys, 1948-1949 m.

Genovaitė Janukevičienė - Kriauciūnaitė, g. 1927 m., ryšininkė, Panevėžio aps. Bobkalnio k., 1945-1947 m.

Antanas Jonušas, g. 1915 m., (po mirties), partizanas, Šilalės r. Kvėdarnos aps., Kęstučio apyg. Dariaus rinktinės

Nemuno, Pilės būriai, 1946-1955 m.

Simas Jurgaitis, g. 1924 m., (po mirties), partizanas, Raseinių r. Viduklės r., Kęstučio apyg. Perkūno, Aušrelės būriai, 1945-1952 m.

Pranas Kairys, g. 1907 m., (po mirties), partizanas, Tauragės r. Batakių aps., Kęstučio apyg. Aušrelės būrys, žuvo 1949-02-16.

Petras Kaminskas, g. 1921 m., (po mirties), partizanas, Tauragės r. Sungailiškių aps., Kęstučio apyg. Neptūno būrys, 1945-1949 m.

Bronius Karbauskas, g. 1918 m., (po mirties), partizanas, Šilalės r. Jucaicių aps., Kęstučio apyg. Perkūno būrys, 1946-1947 m.

Pranas Karbauskas, g. 1915 m., (po mirties), partizanas, Šilalės r. Lapkalnio k., Kęstučio apyg. 3 kuopos 2 būrys, 1945-1947 m.

Julius Kaulius, g. 1919 m., (po mirties), partizanas, Šilalės r. Kvėdarnos aps., Kęstučio apyg. Ažuolo būrys, 1946-1947 m.

Edvardas Kalibatas, g. 1923 m., (po mirties), partizanas, Ukmergės aps. Kavarsko valsč., Didžiosios Kovos apyg. Pliešno rinktinės Juozo Šibailos-Dieduko, Voldemaro būriai, 1944-1946 m.

Petras Kaziulis, g. 1917 m., (po mirties), partizanas, Šilalės r. Kvėdarna, Kęstučio apyg., žuvo 1947-02-02.

Alfonas (Albinas) Kentra, (po mirties), partizanas, Šilalės r. Kaltinėnų aps., Žemaičių apyg. Ažuolo būrys, žuvo 1949-1952 m.

Jonas Kentra, g. 1924 m., (po mirties), partizanas, Šilalės r. Šilalės aps., Kęstučio apyg. Aukuro rinktinė, 1947-1950 m.

(Bus daugiau)
Atsiliepimus apie šiuos pretendentus galite siūsti adresu: Pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) teisių komisija, Gedimino pr. 40/1, LT-01110 Vilnius. Teirautis tel. (8 5) 231 4157.

Komisijos pastaba. Sąrašas skelbiamas remiantis Pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) teisių komisijos darbo reglamento 8 punktu: "Pretendentai į kario savanorio ar Laisvės kovų dalyvio teisinį statusą skelbiami spaudoje".

Skelbimai

LPKTS 2013 metų rugsėjo 14 dienos renginio – žygio „Didžiosios Kovos apygardos partizanų takais“ Programa

1. Kaišiadorys.

9.30–10 val. Naujosios kapinės. Partizanų koplyčia. Malda, partizanų pagerbimas, žygio dalyvių palaiminimas. Informacija.

10.10 val. išvykstame Kaišiadorys–Žasliai (10 km).

2. Žasliai.

10.35–10.55 val. buvęs Žaslių valsčiaus NKVD poskyris (stribynė). Informacija, pagerbimas.

11.05 val. išvykstame Žasliai–Kaukinės kaimas (28 km).

3–4. Žiežmarių seniūnija, Kaukinės kaimas.

11.50–12.10 val. Kryžius

Didžiosios Kovos apygardos partizanų, žuvusių 1944–1952 m. Kaukinės miške, atminimui. Informacija, pagerbimas.

12.20 val. išvykstame Kaukinės kaimas–Kaukinės pamiskė (3km). Prie paminklinio akmens Lietuvos partizanams, žuvusiems 1945–1948 metais, atminti, pagerbimas sustabdant koloną ir lėtai pravažiuojant.

12.40–13.05 val. išvykstame Kaukinės pamiskė–Kruonio girininkija (20 km).

5. Kruonio girininkija, Šilelio (Gojaus) miškas.

13.25–13.50 val. kryžiaus

ir 30 kryželių kompozicija šioje vietoje užkastų 1944–1953 m. Kruonio apylinkėse žuvusių Didžiosios Kovos apygardos partizanų atminimui. Informacija, pagerbimas.

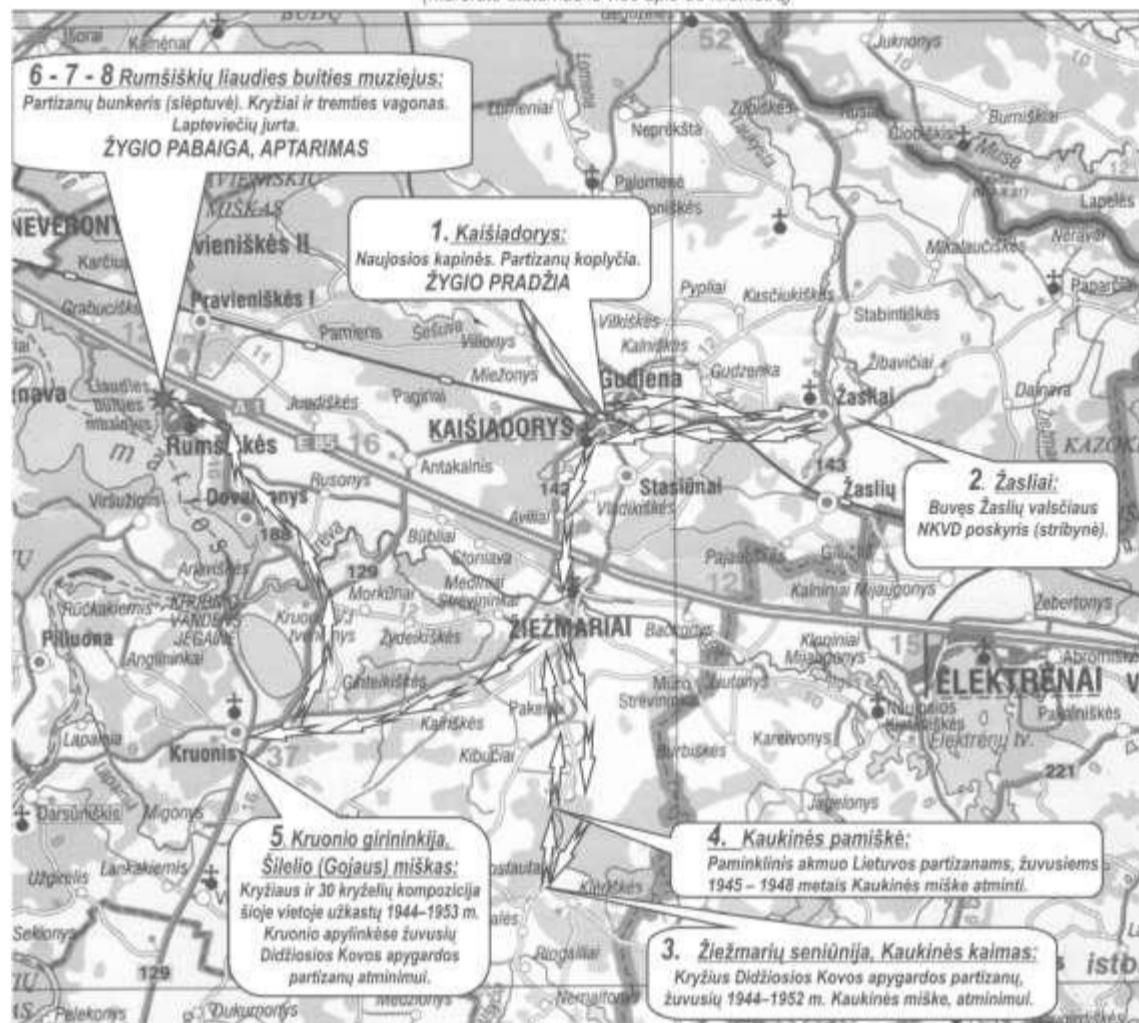
14.10 val. išvykstame Kruonis–Rumšiškių liaudies buities muziejus (20 km).

6–7–8. Rumšiškių liaudies buities muziejus.

14.50–15.40 val. partizanų bunkeris (slėptuvė). Kryžiai ir tremties vagonas. Lapteviečių jurta. Informacija, pagerbimas.

15.40–16.40 val. žygio aptarimas.

LPKTS 2013 metų rugsėjo 14 dienos žygio „Didžiosios Kovos apygardos partizanų takais“ SCHEMA
(maršruto atstumas iš viso apie 90 kilometrus)

Rugsėjo 15 d. (sekmadienį) 10 val. Šv. Mykolo Arkangelo (Igulos) bažnyčioje bus aukojamos šv. Mišios už DKA žuvusių partizanus ir Griškelių šeimą.

Rugsėjo 19 d. (ketvirtadienį) 17 val. Istorinėje Lietuvos Respublikos Prezidentūroje (Vilniaus g. 33, Kaunas) vyks leidinio „Vycio apygardos partizanų vadai Danielius Vaitelis-Briedis“ sutiktuvės. Dalyvaus leidinio rengėjas Vaclovas Slikinskas ir istorikas Darius Juodis.

Maloniai kviečiame dalyvauti.

LPKTS salėje (Laisvės al. 39, Kaune) veikia Lietuvos politinių kalinių ir tremtinų sajungos 25-mečiui skirta paroda. Maloniai kviečiame apsilankytis.

Rugsėjo 22 d. (sekmadienį) 10 val. Mažeikių r. Užlieknės bažnyčioje bus aukojamos šv. Mišios už žuvusius Alkos rinktinės partizanus.

11 val. atminimo ženklo šventinimas Jonaičių miške. Kviečiame dalyvauti.

Knygų tremties ir rezistenčijos tematika galite įsigyti LPKTS būstinės knygynelyje, Kaune, Laisvės al. 39.

ILSĖKITĖS RAMYBĖJE

Agota Lukoševičiūtė-Balandienė 1920–2013

Gimė Gudžiūnų k. Kédainių aps. ūkininkų šeimoje. 1949 m. su tėvais ištraukta į Irkutskos r. Echirit Bulagatskor. Ust Ordai Molotovo kolūkij. Dirbo įvairius žemės ūkio darbus. 1957 m. ištakėjo už Boleleslovo Balandžio. 1958 m. grįžo į Lietuvą. Apsigynė Dotnuvos Akademijos miestelyje, Kédainių r.

Palaidota Kédainių Gélainių kapinėse. Liūdi seserys ir duktė su šeima

Vitas Piličiauskas

1921–2013

Gimė Lazdijų r. Gumbelių k. pasiturinčių ūkininkų šeimoje, auginusioje šešis vaikus. Vitas su tėvu tvarkėsi ūkyje. 1951 m. ištremtas į Tomsko sr. Asino r. Novo-Nikolajevkos gyv. Tvirtas tikėjimas, malda ir viltis padėjo ištverti. Grįžęs į Lietuvą dirbo Verstaminų kolūkyje zootechniku. Užaugino dvi dukteris. Gyveno ir mirė Verstaminuose.

Palaidotas Lazdijų r. Rudaminos kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame artimuosius.

LPKTS Lazdijų filialas

Jonas Liaudanskas

1927–2013

Gimė Biržų r. Bliūdžių k. Likimas jam atseikėjo skaudžių išbandymų ir tik Lietuvos vizija sergėjo išlikimo viltį, teikė jėgą. Grįžęs su šeima iš tremties Sibire Lietuvoje nebuvo laukiamas. Sunku buvo apsigyventi ir įsibarbinti.

Nuoširdžiai užjaučiame šeimą ir artimuosius.

Pagirių buvę tremtiniai

Irena Meškauskaitė-Šližienė

1939–2013

Gimė Anykščių r. Speciūnų k. ūkininkų šeimoje. Augo su broliu Gintautu. 1947 m. tėvas buvo arestuotas, 1948 m. šeima buvo ištremta į Sibirą. Iš Subačiaus geležinkelio stoties išvežti į Krasnojarsko kr. Malyj Ungutą. Po 12 metų grįžo į Lietuvą, apsigynė Anykščiuose, sukūrė šeimą, užaugino dvi dukteris, sulaukė vaikaičių. Atgimimo pradžioje aktyviai dalyvavo Sajūdžio veikloje. Buvo aktyvi LPKTS Anykščių filialo narė.

Palaidota Anykščių kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame dukteris, vyra, brolį, vaikaičius ir artimuosius.

LPKTS Anykščių filialas

Rugsėjo 28 d. (šeštadienį) Mažeikių r. Ketūnų kaime, Piečių Lietuvos partizanų vado Juozo Vitkaus-Kazimieraičio gimtinėje, bus šventinamas paminklinis akmuo. **11 val. šv. Mišios** Tirkšlių bažnyčioje. Kviečiame dalyvauti.

Buvusius politinius kalinius, tremtinius, Laisvės kovų dalyvius su šeimomis kviečiame dalyvauti **spalio 12 d. (šeštadienį)** Kauno sporto halėje (Perkūno al. 5) įvyksiantį jubiliejinę **25-mečio šventę.**

Prašome visus buvusius politinius kalinius, tremtinius, Laisvės kovų dalyvius, dalyvavusius 1988 metais Kauno sporto halėje vykusiamame pirmajame suvažiavime, pareikšti apie apsisprendimą dalyvauti šiemet vyksiantį jubiliejinę 25-mečio šventę.

Prašome visus buvusius politinius kalinius, tremtinius, Laisvės kovų dalyvius, dalyvavusius 1988 metais Kauno

sporto halėje vykusiamame pirmajame suvažiavime, pareikšti apie apsisprendimą dalyvauti šiemet vyksiantį jubiliejinę 25-mečio šventę.

Prašome visus buvusius politinius kalinius, tremtinius, Laisvės kovų dalyvius, dalyvavusius 1988 metais Kauno

sporto halėje vykusiamame pirmajame suvažiavime, pareikšti apie apsisprendimą dalyvauti šiemet vyksiantį jubiliejinę 25-mečio šventę.

Prašome visus buvusius politinius kalinius, tremtinius, Laisvės kovų dalyvius, dalyvavusius 1988 metais Kauno

sporto halėje vykusiamame pirmajame suvažiavime, pareikšti apie apsisprendimą dalyvauti šiemet vyksiantį jubiliejinę 25-mečio šventę.

Prašome visus buvusius politinius kalinius, tremtinius, Laisvės kovų dalyvius, dalyvavusius 1988 metais Kauno

sporto halėje vykusiamame pirmajame suvažiavime, pareikšti apie apsisprendimą dalyvauti šiemet vyksiantį jubiliejinę 25-mečio šventę.

Prašome visus buvusius politinius kalinius, tremtinius, Laisvės kovų dalyvius, dalyvavusius 1988 metais Kauno

sporto halėje vykusiamame pirmajame suvažiavime, pareikšti apie apsisprendimą dalyvauti šiemet vyksiantį jubiliejinę 25-mečio šventę.

Prašome visus buvusius politinius kalinius, tremtinius, Laisvės kovų dalyvius, dalyvavusius 1988 metais Kauno

sporto halėje vykusiamame pirmajame suvažiavime, pareikšti apie apsisprendimą dalyvauti šiemet vyksiantį jubiliejinę 25-mečio šventę.

Prašome visus buvusius politinius kalinius, tremtinius, Laisvės kovų dalyvius, dalyvavusius 1988 metais Kauno

sporto halėje vykusiamame pirmajame suvažiavime, pareikšti apie apsisprendimą dalyvauti šiemet vyksiantį jubiliejinę 25-mečio šventę.

Prašome visus buvusius politinius kalinius, tremtinius, Laisvės kovų dalyvius, dalyvavusius 1988 metais Kauno

sporto halėje vykusiamame pirmajame suvažiavime, pareikšti apie apsisprendimą dalyvauti šiemet vyksiantį jubiliejinę 25-mečio šventę.

Prašome visus buvusius politinius kalinius, tremtinius, Laisvės kovų dalyvius, dalyvavusius 1988 metais Kauno

sporto halėje vykusiamame pirmajame suvažiavime, pareikšti apie apsisprendimą dalyvauti šiemet vyksiantį jubiliejinę 25-mečio šventę.

Prašome visus buvusius politinius kalinius, tremtinius, Laisvės kovų dalyvius, dalyvavusius 1988 metais Kauno

sporto halėje vykusiamame pirmajame suvažiavime, pareikšti apie apsisprendimą dalyvauti šiemet vyksiantį jubiliejinę 25-mečio šventę.

Prašome visus buvusius politinius kalinius, tremtinius, Laisvės kovų dalyvius, dalyvavusius 1988 metais Kauno

sporto halėje vykusiamame pirmajame suvažiavime, pareikšti apie apsisprendimą dalyvauti šiemet vyksiantį jubiliejinę 25-mečio šventę.

Prašome visus buvusius politinius kalinius, tremtinius, Laisvės kovų dalyvius, dalyvavusius 1988 metais Kauno

sporto halėje vykusiamame pirmajame suvažiavime, pareikšti apie apsisprendimą dalyvauti šiemet vyksiantį jubiliejinę 25-mečio šventę.

Prašome visus buvusius politinius kalinius, tremtinius, Laisvės kovų dalyvius, dalyvavusius 1988 metais Kauno

sporto halėje vykusiamame pirmajame suvažiavime, pareikšti apie apsisprendimą dalyvauti šiemet vyksiantį jubiliejinę 25-mečio šventę.

Prašome visus buvusius politinius kalinius, tremtinius, Laisvės kovų dalyvius, dalyvavusius 1988 metais Kauno

sporto halėje vykusiamame pirmajame suvažiavime, pareikšti apie apsisprendimą dalyvauti šiemet vyksiantį jubiliejinę 25-mečio šventę.

Prašome visus buvusius politinius kalinius, tremtinius, Laisvės kovų dalyvius, dalyvavusius 1988 metais Kauno

sporto halėje vykusiamame pirmajame suvažiavime, pareikšti apie apsisprendimą dalyvauti šiemet vyksiantį jubiliejinę 25-mečio šventę.

Prašome visus buvusius politinius kalinius, tremtinius, Laisvės kovų dalyvius, dalyvavusius 1988 metais Kauno

sporto halėje vykusiamame pirmajame suvažiavime, pareikšti apie apsisprendimą dalyvauti šiemet vyksiantį jubiliejinę 25-mečio šventę.

Prašome visus buvusius politinius kalinius, tremtinius, Laisvės kovų dalyvius, dalyvavusius 1988 metais Kauno

sporto halėje vykusiamame pirmajame suvažiavime, pareikšti apie apsisprendimą dalyvauti šiemet vyksiantį jubiliejinę 25-mečio šventę.

Prašome visus buvusius politinius kalinius, tremtinius, Laisvės kovų dalyvius, dalyvavusius 1988 metais Kauno

sporto halėje vykusiamame pirmajame suvažiavime, pareikšti apie apsisprendimą dalyvauti šiemet vyksiantį jubiliejinę 25-mečio šventę.

Minėjimo aidai...

Rugpjūčio 23-iąją, minint Europos dieną stalinizmo ir nacizmo aukoms atminti bei „Baltijos kelio“ metines, Lietuvos gyventoju genocido ir rezistencijos tyrimo centro vadovybė pakvietė dalyvauti tarptautinės kilnojamosios parodos „Totalitarizmas Europoje“ atidarymo šventėje. Šiuo renginiu susidomėjimas buvo didelis. Konferencijų salė vos talpino atvykusiuosius. Pažymėtina, kad ši kilnojama paroda jau pabuvėjo šešiose Europos šalyse bei Europos Parlamento rūmuose Briuselyje. Ją padėjo rengti ir Lietuvos gyventoju genocido bei rezistencijos tyrimo centras. Stendų juoduose lapuose pro akis praslenka Lietuvos, Latvijos, Estijos, Lenkijos, Bulgarijos, Rumunijos, Vengrijos, Vokietijos ir kitų valstybių pavadinimai, kuriuose siautėjo raudonasis ir rudasis totalitarizmas. Pateikiama totalitarizmo nusikaltimų statistika, nurodoma, kiek civilių nukentėjo nuo genocido, holokausto, privartinio darbo, masinių žudynių, deportacijų, etninio valymo, ikalinimo, mirties bausmės vykdymu ir kitų tarptautinių nusikaltimų. Čia taip pat matome politinių lyderių, atsakingų už įvykdytus nusikaltimus, portretus.

Parodą pradėjo Lietuvos gyventoju genocido ir rezistencijos tyrimo centro generalinė direktorė Birutė Burauskaitė. Kalbėjo ir iš užsienio atvykę svečiai. Parodaveiks iki šių metų rugsėjo 30 dienos. Tikimasi, kad šis kruopščiai realizuotas projektas padės labiau susigaudyti tarptautinei visuomenei, pasmerkiant ne tik nacių, bet ir komunizmo nusikaltimus.

Iš Kauno į Vilnių nemaža Lietuvos Sajūdžio grupė vyko ne tik į jau minėtą parodą, bet taip pat ir į mitingą, organizuotą Lietuvos Sajūdžiovadovybės prie Adomo Mickevičiaus paminklo, minint legendinį „Baltijos kelią“ bei pirmąjį 1987

metais Lietuvos laisvės lygos suorganizavęs mitingą, pasmerkus slaptajį Molotovo-Ribentropo paktą, turėjusį itakos Antrojo pasaulinio karo pradžiai. Kelionės metu buvo prisimintas ir 1919 metų rugpjūtį lenkų klas廷gai atpleštas nuo Lietuvos Seinų kraštas, dabar tame esančios lietuviybės bei lietuviškų mokyklų išsaugojimo problemos, Lenkijos valdžios šiame krašte vykdoma polonizacija, tomaševskininkų vis agresyveni reikalavimai pačioje Lietuvoje.

Gaila, kad parodos „Totalitarizmas Europoje“ atidarymo pradžios laiką nuo kito renginio – Atminimo šv. Mišių skyrė tik valanda, todėl negalėjome laukti parodos atidarymo šventės pabaigos. Tik pavidiniui suspėjome aplankytį memorialo kolumbariumą – koplyčią, tylia malda atiduodant pagarbą sovietinių budelių nūžydiems žmonėms.

Sv. Mišios buvo aukojuamos atnaujintoje Šv. Mikalojaus bažnyčioje. Jas aukojo du kungių su patarnautojais, o prasmiga pamokslą pasakė bažnyčios klebonas dekanas Medardas Čeponis.

Po šv. Mišių didžiulis žmonių būrys su Trispalvėmis ir savo organizacijų vėliavomis nūžingsniavo prie Adomo Mickevičiaus paminklo. Mitingą pradėjo Lietuvos Sajūdžio tarybos pirmininkas Andrius Tučkus. Kaip visada brandžiai ir įtaigiai kalbėjo Lietuvos Sajūdžio Garbės pirmininkas profesorius Vytautas Landsbergis, su dėmesiu išklausyti Antano Terlecko vaikaičio, taip pat Antano, monsinjoro Alfonso Svarinsko, LR Seimo nario Ryto Kupčinsko ir kitų kalbos. Dalyvavę ansambliai atliko lietuviškų dainų, mitingas baigtas Lietuvos himnu, primenančiu bei raginančiu viada eiti į Lietuvą tyra širdimi Šviesos ir Tiesos keliu.

Zigmas TAMAKAUSKAS

Buvusių tremtiniių ir politinių kalinių chorų vadovų dėmesiui!

Spalio 12 dieną Kauno sporto halėje įvyksiančiame jubiliejiame Lietuvos politinių kalinių ir tremtiniių sajungos 25-mečio suvažiavime kartu su ansambliu „Lietuva“ dainuosime šias dainas:

„Lietuva, brangi šalele“ (m. ir ž. Vyduño),

„Aš verkiau parimus“ (m. A. Bulkauskas, ž. V. Stankienės),
„Giedu dainelę“ (m. liaudies, aranžuota A. Kulikauskas, ž. A. Baranauskas),

„Tris dienas, tris naktis“ (lietuvių liaudies daina).

Jungtinis buvusių tremtiniių ir politinių kalinių choras atliks šias dainas:

„Leiskit į Tėvynę“ (m. L. Abariaus, ž. J. Margalio),

„Kritusiems Lietuvos partizanams“ (m. ir ž. A. Paulavičiaus),
„I gimtinę grįžtam mes“ (m. A. Paulavičiaus, ž. B. Brazdžionio,),

„Žemėj Lietuvos“ (m. ir. ž. K. Vasiliausko),

„Brangiausios spalvos“ (m. ir. ž. K. Vasiliausko).

Televizijos programa

Rugsėjo 16–22 d.

LRT

Pirmadienis, rugsėjo 16 d.

6.00 Labas rytas, Lietuva. 9.00 „Kobra 11“ (k.). 10.00 „Prezidentinio lėktuvo užgrobimas“ (k.). 12.00 „Namelis prerijose“. Ser. 13.00 Stilius (k.). 13.55 Laba diena, Lietuva. 15.50 „Vienna byla dviem“. Ser. 17.00 „Kobra 11“. Ser. 18.00 Šiandien. 18.45 Keliai. Mašinos. Žmonės. 19.00 „Rojus Lietuvoj“. Ser. 19.30 Nacionalinė paieškų tarnyba. 20.25 Perlas. 20.30 Panorama. 21.00 Dėmesio centre. 21.30 Teisė žinoti. Pertr. 22.00 Perlas. 22.30 Vakaro žinios. 23.00 „Perdozavimas. Dar viena finansų krizės banga“. Dok.f. 2010.JAV. 0.00 „Vienna byla dviem“ (k.). 1.15 Dėmesio centre (k.).

Antradienis, rugsėjo 17 d.

6.00 Labas rytas, Lietuva. 9.00 „Kobra 11“ (k.). 10.00 „Auksinis balsas“ (k.). 12.00 „Namelis prerijose“. Ser. 13.00 Nacionalinė paieškų tarnyba (k.). 13.55 Laba diena, Lietuva. 15.50 „Vienna byla dviem“. Ser. 17.00 „Kobra 11“. Ser. 18.00 Šiandien. 18.45 Keliai. Mašinos. Žmonės. 19.00 „Rojus Lietuvoj“. Ser. 19.30 Emigrantai. 20.25 Perlas. 20.30 Panorama. 21.00 Dėmesio centre. 21.30 Pinigų karta. Pertr. 22.00 Perlas. 22.30 Vakaro žinios. 23.00 „Prisikėlės faras“. Ser. 0.00 „Vienna byla dviem“ (k.). 1.15 Dėmesio centre (k.).

Trečiadienis, rugsėjo 18 d.

6.00 Labas rytas, Lietuva. 9.00 „Kobra 11“ (k.). 10.00 Duokim garo! (k.). 12.00 „Namelis prerijose“. Ser. 13.00 Emigrantai (k.). 13.55 Laba diena, Lietuva. 15.50 „Vienna byla dviem“. Ser. 17.00 „Kobra 11“. Ser. 18.00 Šiandien. 18.45 Keliai. Mašinos. Žmonės. 19.00 „Rojus Lietuvoj“. Ser. 19.30 Bėdu turgus. 20.25 Perlas. 20.30 Panorama. 21.00 Dėmesio centre. 21.30 Lietuva gali. Pertr. 22.00 Perlas. 22.30 Vakaro žinios. 23.00 „Prisikėlės faras“. Ser. 0.00 „Vienna byla dviem“ (k.). 1.15 Dėmesio centre (k.).

Ketvirtadienis, rugsėjo 19 d.

6.00 Labas rytas, Lietuva. 9.00 „Kobra 11“ (k.). 10.00 „Rojus Lietuvoj“ (k.). 11.00 Pinigų karta (k.). 12.00 „Namelis prerijose“. Ser. 13.00 Bėdu turgus (k.). 13.55 Laba diena, Lietuva. 15.50 „Vienna byla dviem“. Ser. 17.00 „Kobra 11“. Ser. 18.00 Šiandien. 18.45 Keliai. Mašinos. Žmonės. 19.00 „Rojus Lietuvoj“. Ser. 19.30 Klaidos kaina. 20.25 Perlas. 20.30 Panorama. 21.00 Dėmesio centre. 21.30 Specialus tyrimas. Pertr. 22.00 Perlas. 22.30 Vakaro žinios. 23.00 „Mafiozai“. Krim. drama. 2007. Prancūzija. S. 0.00 „Vienna byla dviem“ (k.). 2.15 Dėmesio centre (k.).

Penktadienis, rugsėjo 20 d.

6.00 Labas rytas, Lietuva. 9.00 „Kobra 11“ (k.). 10.00 „Rojus Lietuvoj“ (k.). 11.00 Specialus tyrimas (k.). 12.00 „Namelis prerijose“. Ser. 13.00 Klaidos kaina (k.). 13.55 Laba diena, Lietuva. 15.50 „Vienna byla dviem“. Ser. 17.00 „Kobra 11“. Ser. 18.00 Šiandien. 18.45 Keliai. Mašinos. Žmonės. 19.00 Lietuvos tūkstantmečio vaikai. 20.25 Perlas. 20.30 Panorama. 21.00 Duokim garo! Pertr. 22.00 Perlas. 23.00 „Detektivé King“. Ser. 0.05 „Vienna byla dviem“ (k.).

Šeštadienis, rugsėjo 21 d.

6.00 Emigrantai (k.). 7.00 Bėdu turgus (k.). 7.45 Nacionalinė paieškų tarnyba (k.). 8.30 Gimtoji žemė. 9.00 Animacija. 10.00 Gustavo enciklopedija (k.). 10.30 Rytų suktinis su Z. Kelmickaitė. 11.30 Septynios Kauno dienos. 12.00 „Neatskleistos Biblijos paslaptyas. Ar egzistavo karaliaus Dovydo imperija?“ Dok. 13.00 „Inspektorius Luisas“. Ser. 15.00 Durys atsidaro. 15.30 Pasaulio panorama. 16.00 Žinios. 16.10 Sveikinimų koncertas. 18.30 „Frosto prisilietimas“. Ser. 20.25 Perlas. 20.30 Panorama. 21.00 „Auksinis balsas“, 23.00 „Robotas policininkas 3“. Veiksmo trileris. 1993. JAV. 1.00 „Neatskleistos Biblijos paslaptyas. Are gyztavo karaliaus Dovydo imperija?“ (k.).

Sekmadienis, rugsėjo 22 d.

6.00 Popietė su A. Čekuoliu (k.). 6.30 Šventadienio mintys. 7.00 Rytų suktinis su Z. Kelmickaitė (k.). 8.00 Girų horizontai. 8.30 Kaimo akademija. 9.00 Animacija. 10.00 Gustavo enciklopedija. 10.30 „Brolių Grīmų pasakos. Sultene“. Ser. 11.45 Klausimėlis.lt. 12.00 „Afrika. Savanos“ Dok. 13.00 „Mis Marpl. Palšas žirgas“. Ser. 15.00 Emigrantai (k.). 16.00 Žinios. 16.10 Popietė su A. Čekuoliu. 16.45 „Šiaurietiškas būdas“ Dok. 17.15 Klausimėlis.lt. 17.30 Stilius. 18.30 „Prezidentinio lėktuvo užgrobimas“. Ser. 20.30 Panorama. 20.45 Savaite. 21.15 „Prancūziskas bučinys“. Rom. komedija. 1995. JAV. 23.25 „Mis Marpl. Palšas žirgas“ (k.).

LRT kultūra

Pirmadienis

8.05 Animacija. 9.00 Labas rytas, Lietuva (k.). 11.30 Septynios Kauno dienos. 12.00 Muzika gyvai. Festivalis „Piano.lt“ (k.). 13.35 Vienas eilėraštis. 13.45 „Brolių Grīmų pasakos. Nyktukėnės“. Ser. 14.50 Europos vidury (k.). 15.25 Savaite (k.). 15.50 Postūkiai su V. Gerulaičiu. 16.20 Labadiena, Lietuva (k.). 17.40 Žinios (k.). 18.00 Trembita. 18.15 Mūsų miesteliai (k.). 19.00 Durys atsidaro. 19.30 „Mis Marpl. Mėlynas pelargoni“. Ser. 21.00 Obojaus magija J. S. Bacho muzikoje. 22.05 „Ketverios vestuvės iš vienerių laidotuvės“. Rom. komedija. 1994. D. Britanija. 0.00 Panorama (k.). 0.30 Renkasi geriausieji (k.).

Antradienis

8.05 „Namelis prerijose“. Ser. 9.00 Labas rytas, Lietuva (k.). 11.30 Durys atsidaro. 12.00 Žalia dainų rūta s (k.). 12.45 Prisminkime. Iš Dž. Verdžio operų. 13.00 Mūsų miesteliai (k.). 13.45 „Perdozavimas. Darvienė finansų krizės banga“. Dok.f. 2010.JAV. 14.35 Prisminkime.. „Makropuloreceptas“ VADT. 14.50 Kūrybos žydejimas (k.). 16.20 Laba diena, Lietuva (k.). 17.40 Žinios (k.). 18.00 Vilniaus albumas. 18.15 Būtasis laikas. Poetas F. Kirša. 18.45 Kultūra. 19.00 Gimtoji žemė. 19.30 D.Kauno knygos „Bibliotheca Georgii comitis de Plater. Jurgo Platerio biblioteka – Lietuvos knygos kultūros ir mokslo paminklas“ pristatymas. 20.20 LRT aukso fondas. „Lietuva lašai“. 21.40 Tarptautinės parodos atidarymo iškilmės Valdovų rūmuose (k.). 22.30 Legendos. 23.15 Programos pradžia. 23.20 „Striomsio vi洛je“ Dok. 0.00 Panorama (k.). 0.30 Orkeistro muzikos koncertas (k.).

Trečiadienis

8.05 „Namelis prerijose“. Ser. 9.00 Labas rytas, Lietuva (k.). 11.30 Gimtoji žemė. 12.00 „Striomsio vi洛je“ (k.). 12.40 Obojaus magija J. S. Bacho muzikoje (k.). 13.45 „Prisikėlės faras“. Ser. 14.30 Laiko ženklai (k.). 15.15 Būtasis laikas (k.). 15.45 Plieninės vertėbės. Elektrifikacija, istorijos pradžia. 16.20 Laba diena, Lietuva (k.). 17.40 Žinios (k.). 18.00 Rusų gatvė. 18.15 Laiko portretai. Diena, kai mane myli. 19.00 Girų horizontai. 19.30 Lyderiai. 20.20 Liaudės kinas. „Nerami rudens diena“. 1979. Vaid.f. 21.40 Spaudos klubas. Ar vis dar verta saugoti lietuviybę? 22.40 Elito kinas. „Iliuzionistas“. Anim.f. 2010. Prancūzija. 0.00 Panorama (k.). 0.30 D. Kauno knygos „Bibliotheca Georgii comitis de Plater. Jurgo Platerio biblioteka – Lietuvos knygos kultūros ir mokslo paminklas“ pristatymas (k.).

Ketvirtadienis

8.05 „Namelis prerijose“. Ser. 9.00 Labas rytas, Lietuva (k.). 11.30 Gimtoji žemė. 12.00 „Striomsio vi洛je“ (k.). 12.40 Obojaus magija J. S. Bacho muzikoje (k.). 13.45 „Prisikėlės faras“. Ser. 14.30 Laiko ženklai (k.). 15.15 Būtasis laikas (k.). 15.45 Plieninės vertėbės. Elektrifikacija, istorijos pradžia. 16.20 Laba diena, Lietuva (k.). 17.40 Žinios (k.). 18.00 Rusų gatvė. 18.15 Laiko portretai. Diena, kai mane myli. 19.00 Girų horizontai. 19.30 Lyderiai. 20.20 Liaudės kinas. „Nerami rudens diena“. 1979. Vaid.f. 21.40 Spaudos klubas. Ar vis dar verta saugoti lietuviybę? 22.40 Elito kinas. „Iliuzionistas“. Anim.f. 2010. Prancūzija. 0.00 Panorama (k.). 0.30 D. Kauno knygos „Bibliotheca Georgii comitis de Plater. Jurgo Platerio biblioteka – Lietuvos knygos kultūros ir mokslo paminklas“ pristatymas (k.).

Penktadienis

8.05 „Namelis prerijose“. Ser. 9.00 Labas rytas, Lietuva (k.). 11.30 Kaimo akademija. 12.00 Asistentas vienai dienai (k.). 12.40 Spaudos klubas (k.). 13.40 Mūsų dienos – kaip šventė. 14.55 Laiko portretai (k.). 15.40 Be pykčio (k.). 16.20 Laba diena, Lietuva (k.). 17.40 Žinios (k.).